ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 416
Субота, 19 децембар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

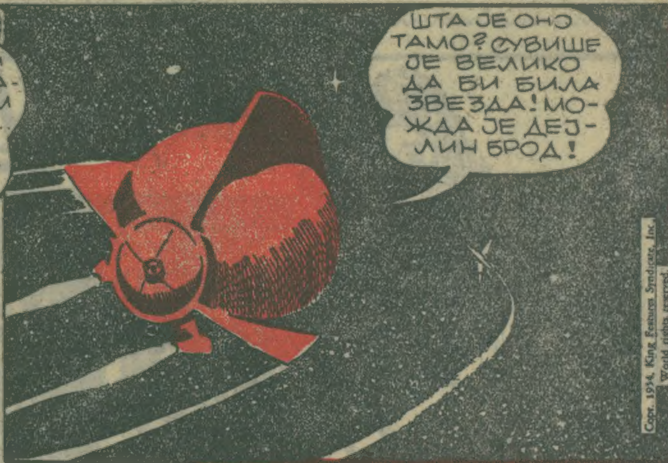

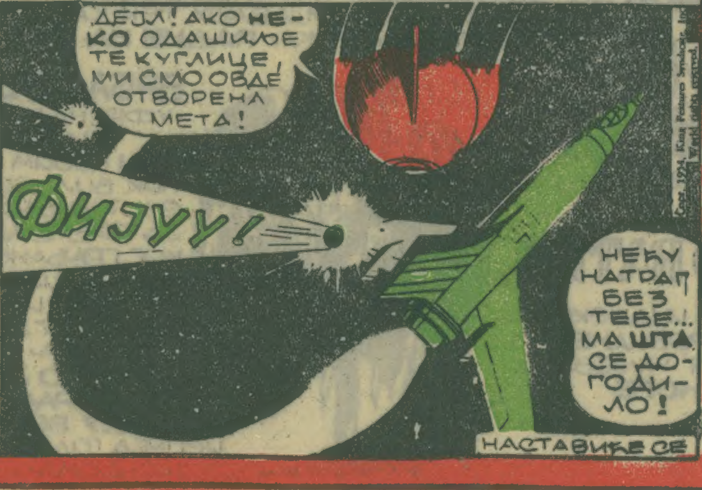

7.—26/59

УХВАЋЕН ЈЕ ИЗВАНРЕДАН ПРИМЕРАК СА РЕТКО ЛЕПИМ ШАРАМА. ОЧИ ГЛЕДАЈУ ТУЖНО, А НЕЖНЕ НОЗДРВЕ УДИШУ УБРЗАНО, МОЖДА ПОСЛЕДЊИ ПУТ, МИРИС СТЕПЕ

ЖИВОТИЊЕ УХВАЋЕНЕ ЗА ВРЕМЕ ЈЕДНОГ ЛОВА ОСТАЈУ И ПО ШЕСТ НЕДЕЉА У ПРИХВАТНОМ ЛОГОРУ. ТУ СЕ, КАКО ЛОВЦИ КАЖУ „ХЛАДЕ“ И ТЕК ПОСЛЕ, ПОШТО СЕ НАВИКНУ НА НОВИ НАЧИН ЖИВОТА ТРАНСПОРТУЈУ ДАЉЕ

ЛОВ НА ЖИРАФЕ

Лов на жирафе није лак нарочито ако желимо да их ухватимо живе и целих удова, какве су само и потребне зоолошким вртовима. Ове степске животиње су неверовагно осетљиве и чим наслуте и најмању опасност беже у шипраг или шуму, где је због грања хватање ласом немогућно. Врло их је тешко преварити јер и само припремање за хватање већ их доводи у нервозно стање приправности.

Све је мање ловаца на дивље звери, пошто се овај опасни посао све мање исплати. Зоолошки вртови су сада већ намирили своје потребе за њима, па и цене дивљим животињама јако падају. Зато је остао још само мали број оних који лове мање ради зараде а више из страсти, јер их тај начин живота силно привлачи. У Тангањики их је свега још тројица а најславнији од њих је Џон Тејлор који је са својом целокупном опремом био ангажован за велики филм „Могамбо“.

Тејлорова опрема састоји се од два аутомобила за хватање, једног џипа и два теретњака за транспорт, а ниједан ауто не може да издржи вожњу по степи дуже од годину и по дана, јер се толико онеспособи да иде у старо гвожђе.

*

Ко је бржи? По 80 километара на сат јури аутомобил преко степе зато што темпо диктирају жирафе, а он јури за њима. Џон Тејлор не само да упропашћава своје аутомобиле, него још мора сваки пут да плати на име дозволе за лов 5.000 долара.

*

Кад ласо захвати жирафу, она клеца и пада на колена. Ово је најопаснији моменат јер услед наглог заустављања животиња често поломи удове или добија срчани шок.

*

Врло је опасно оставити жирафу оборену на земљи, јер она у лежећем положају не може да издржи дуже од 7 минута. После тога њено срце престане да ради, пошто лежање изазива велики напор. Да не би дошло до катастрофе екипа за хватање жури да што пре животињу дигне на ноге.

ДЕВОЈКА ИЗ ПЛЕМЕНА МАСАЈИ ПОКУШАВА СВОЈИМ ЧАРОЛИЈАМА ДА ОДАГНА ПАЛОЈ ЖИРАФИ СТРАХ. ОКИЋЕНА СЈАЈНИМ НАКИТОМ ОНА ОБИГРАВА ОКО ЖИВОТИЊЕ И ГОВОРИ ЈОЈ ПОЛАКО И УМИРУЈУЋИ

КАДА БИ...

Када би прогнозе времена могле бити усавршене макар и за десет посто, светска трговина и пољопривреда имале би огромне користи од тога. Неки научници верују да ће то време доћи — и не само то већ да ће се и „правити“ време најкорисније за човека.

ДНЕВНИ ОБРОК ЈЕДНЕ ЛАСТЕ

Сви знамо да се ласте хране инсектима-паразитима чиме чине велику услугу пољопривреди. Али мало нас зна како изгледа ластин оброк у бројевима.

„Радно време“ једног пара ласта износи 16 часова дневно. И мужјак и женка у току једног сата дођу по двадесет пута до свог прождрљивог младунчета да му даду оно што су за њега скупили, што значи да њих двоје дођу у гнездо по 640 пута на дан, и сваки пут донесе око дванаестак инсеката. Из тога даље следи да мужјак и женка униште у току радног дана бар 6.400 инсеката док хране само једно младунче. За своје властито издржавање, међутим, они заједно потамане највише 600 инсеката. Кад се узме у обзир да једна породица ластавица са једним младунцем уништи, око 7.000 штетних инсеката дневно, разумљиво је што децу треба васпитавати да не разарају ластина гнезда.

RIPLEY'S Веровали или не!

ВЕЧНИ СЛАНИ ВОДОСКОК

У тропским и суптропским морима површинска вода је топла и садржи велику количину соли, док је у дубини хладна и мање слана. Ако се у такво море стави дугачка цев, например од 2.000 м, и из ње пумпом почне да извлачи вода, онда ће се из дубине издизати мање слана и

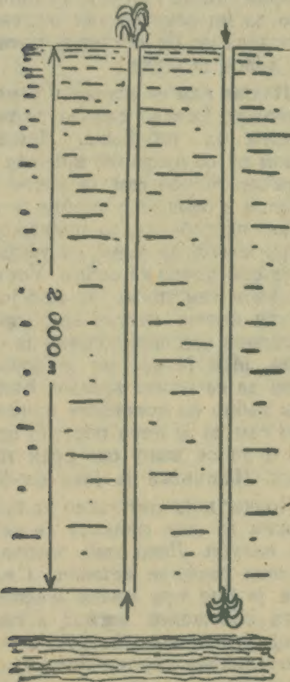

лакша вода. Пролазећи кроз цев она се и загрева, те постаје знатно лакша од оне воде изван цеви на истој дубини. Ако се пумпа уклони вода у цеви наставиће да се издиже због разлике у густини (у цеви и ван ње). Разлика у притисцима је толика да се на површини појављује водоскок висок 2 метра.

Ова појава се не може користити за производњу електричне енергије, али је корисна за измену вода, јер средњи слојеви океана садрже биогене елементе потребне живом свету који настањује површински слој.

Ако се вода у цеви пумпа према дну, а потом прекине са радом, јавиће се супротна појава: са површине океана, сланија и тежа вода кретаће се беспрекидно ка дну мора.

ПОРЕКЛО ЈЕДНЕ ИЗРЕКЕ

У енглеском језику постоји израз који у буквалном преводу гласи „донети кући сланину", а уствари значи имати успеха у неком послу или подухвату.

Порекло овог израза веома је старо. Давно некад у енглеском селу Данмоу, одређеног дана у години, сваки човек који би се, клекнувши пред црквена врата, заклео да је срећно ожењен, добијао би каиш суве сланине. Тачније речено, морао се заклети да се годину и један дан он и његова жена ниједном нису чак ни спречкали и да за читаво то време он ниједан пут није зажалио што није остао неожењен. О овом обичају као старом и добро познатом пише још Чосер, велики енглески песник из 14 века. Најзанимљивије је то што је у другом периоду од пет векова, заправо од 1244 па до 1772 године када је забележен последњи случај, каиш сланине однело кући свега осам људи.

Често питање...

Често се поставља питање како Кинези и Јапанци могу одашиљати телеграфске поруке кад немају слова. Али уместо њих Кинези су израдили систем бројева, који стоји истакнут у поштама. Јапанци се користе Морзеовом азбуком и слоговним језиком.

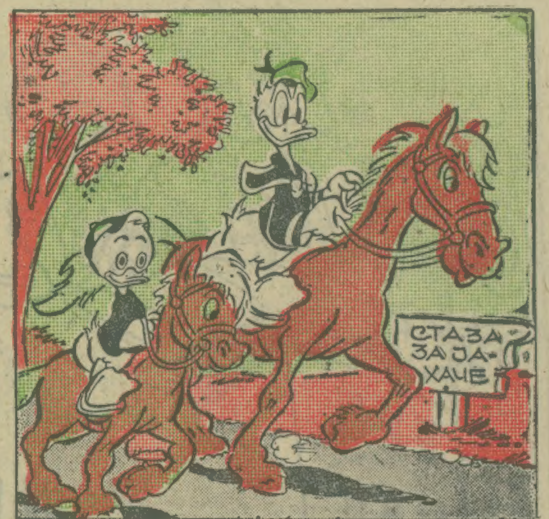

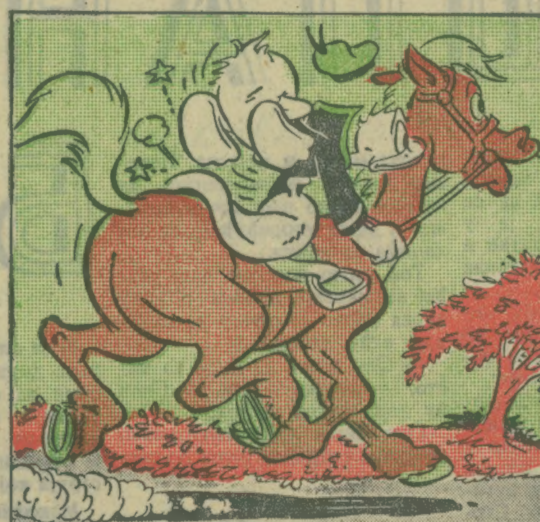

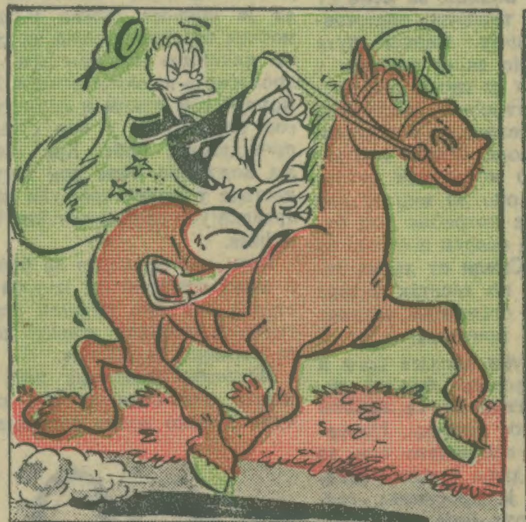

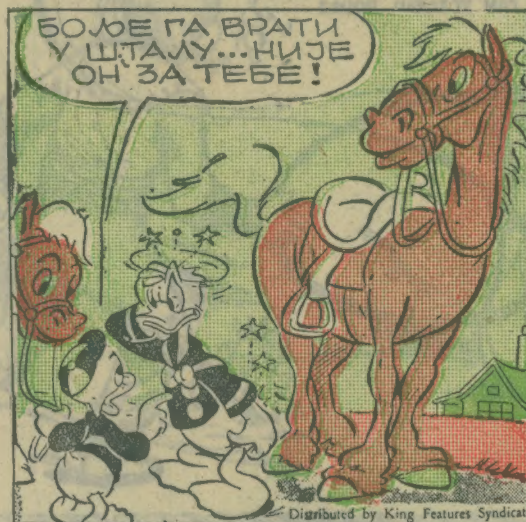

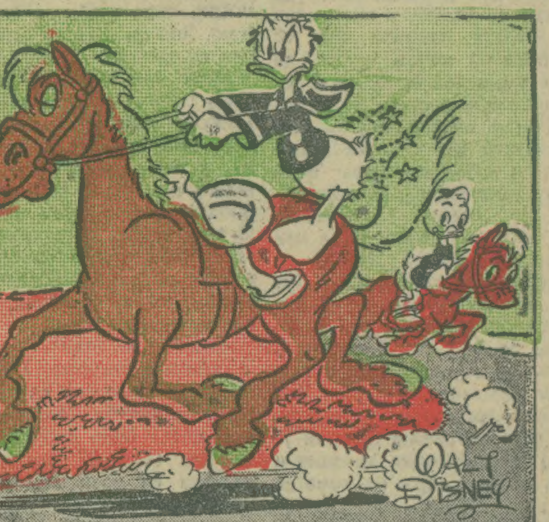

НЕБРИГА СЕ СВЕТИ...

Родитељи често не воде довољно рачуна и пуштају саму децу да гледају сваки филм. Најгоре је што се та небрига свети баш самој деци. Фотографије које доносимо снимљене су за време претставе и по изразима лица види се како сугестивно филм делује на децу — она су као хипнотисана. Мало родитеља схвата у каквом им се стању налази дете док гледа неки страшан филм. Они би остали запањени кад би видели лица своје деце у тим тренуцима. Истина, често се питају зашто им деца ноћу не спавају мирно, зашто се трзају, и често презнојавају. Зашто су ујутру нерасположена и нерадо иду у школу. Ако добро погледају ове слике можда ће пронаћи узрок.

Како дете реагује на сцене у филмовима?

Овим важним питањем већ дуже време бави се минхенски психолог доктор Волфганг. Проучавајући дејство филма он посматра израз лица деце приликом различитих сцена — страх, затим њихово саосећање за неку личност или њихову потпуно несметану радост. Све то зависи и од сугестивности самих сцена а и од снаге детета да онако беспомоћно и неспособно дође до правилног закључка. Од примљених утисака зависе и последице које ће дуже или краће време остати у дечјој свести.

ШПАНСКО БЛАГО

Шпански галеон „Санта Паола" испловио је из Хаване 12 августа 1679, на свом путу за луку Тенерифа на Канарским Острвима. Међу путницима је било више шпанских племића и колонијалних функционера као и сестра гувернера Канарских Острва која је на брод довела и једног огромног црнца-роба купљеног у Хавани.

Елегантни једрењак је пловио без икаквих сметњи све док није стигао до подводних спрудова код Пунта Л'Есте. А тада наједном из утробе брода допреше тупи удараци. Када је капетан Фернандез стрчао у доњи део трупа где су се налазили магацини с робом угледао је црнца, очигледно полуделог од страха што плови бродом, како огромном секиром из све снаге удара по дрвеним зидовима. Људина, приметивши капетана, за часак престаде са својим рушилачким послом и избезумљено полете на њега.

Фернандез је једва успео да побегне на палубу и позове по моћ. Једног племића који се са исуканим мачем усудио да уђе у доњи део брода, роб зачас покоси и настави да удара секиром у дрвене зидове. Прво попусти једна даска, затим друга и огроман млаз воде шикну у магацин и заврши оно што је секира отпочела. Брод је нагло почео да се пуни водом. „Санта Паола" се накривила на једну страну. Путници су избезумљено трчали по палуби. Али капетан Фернандез је био стари поморац. Паника се зачас смири када се чамци спустише у море. Док су други спасавали оно најпрече и најдрагоценије капетан је понео само бродски дневник и карте са положајем на коме се брод налазио у тренутку несреће. И док су чамци хитали ка обалама острва која су се налазила у близини он је у дневник унео тачне податке и опис места на коме се десила трагедија.

По повратку у Шпанију, неколико месеци касније, сви ти документи су предати Адмиралитету и стављени у архиву.

После 280 година од тих догађаја три човека су се нашла у соби једног хотела негде у Америци. На булеваре којима је текла непрекидна река аутомобила спуштао се мрак. Стотине шарених реклама палило се и гасило. Из неких локала је допирала пригушена музика. Али људи су седели задубљени у разговор. Пред њима се на столу налазила стара пожутела географска карта.

— У броду је било, када је потонуо, злата у вредности три и по милиона долара — рече Хари Ризеберг. — Требало ми је много времена и пара док сам дошао до ове карте и других података. Морам да признам да ја нисам први коме је то пошло за руком. Сви су они покушавали да се докопају злата, али ниједан није успео да пронађе ни брод.

— А ти си сигуран да бисмо ми то могли? — готово прогунђа капетан Фред Мек Муреј.

Трећи, такође поморац, Карб, климну главом и рече:

— Ако Хари каже да бисмо могли, онда треба да му верујемо. Зар он није најбољи гњурац на западној хемисфери!

Море око Пунта Л'Есте је врло опасно за пловидбу због многобројних подводних спрудова који вребају са свих страна, а нису обележени ни на једној поморској карти. Док се бродић приближавао месту где је требало да се налази потонули брод на палуби су се ужурбано вршиле последње припреме. Ленгер је бачен између две групе спрудова.

— Било је подне, — причао је доцније гњурац Хари Ризеберг — када смо се сви окупили на палуби. Море је на овом месту било дубоко око 30 фатома (око 57 метара). У даљини се назирала контура острва ниска и нејасна. Почесмо помоћу инструмената да израчунавамо наш тачан положај и да га упоређујемо са подацима на карти.

Тек касно поподне наш уређај за мерење дубине помоћу звука нагло је почео да показује већу дубину.

— Ово може да буде то место, — узвикнуо сам. — Сићи ћу доле сутра ујутру.

Отприлике један сат пошто се сунце следећег јутра родило били смо спремни. Док сам облачио ронилачку опрему приђе ми Карб забринутог израза лица.

— Мораш бити опрезан, у овим водама има много ајкула — рече и намаче ми на главу гњурачку кацигу. Пошто ју је окренуо тачно она се сама херметички затвори. Осећао сам у плућима непријатан мирис ваздуха потискиваног из пумпе којом су руковала 2 урођеника.

Спустио сам се лагано и почео да тонем. Могао сам кроз прозирну воду да видим прилично далеко око себе. Промицале су разнобојне рибе а у једном тренутку обави ме голема сенка октопода који је некуд великом брзином пливао.

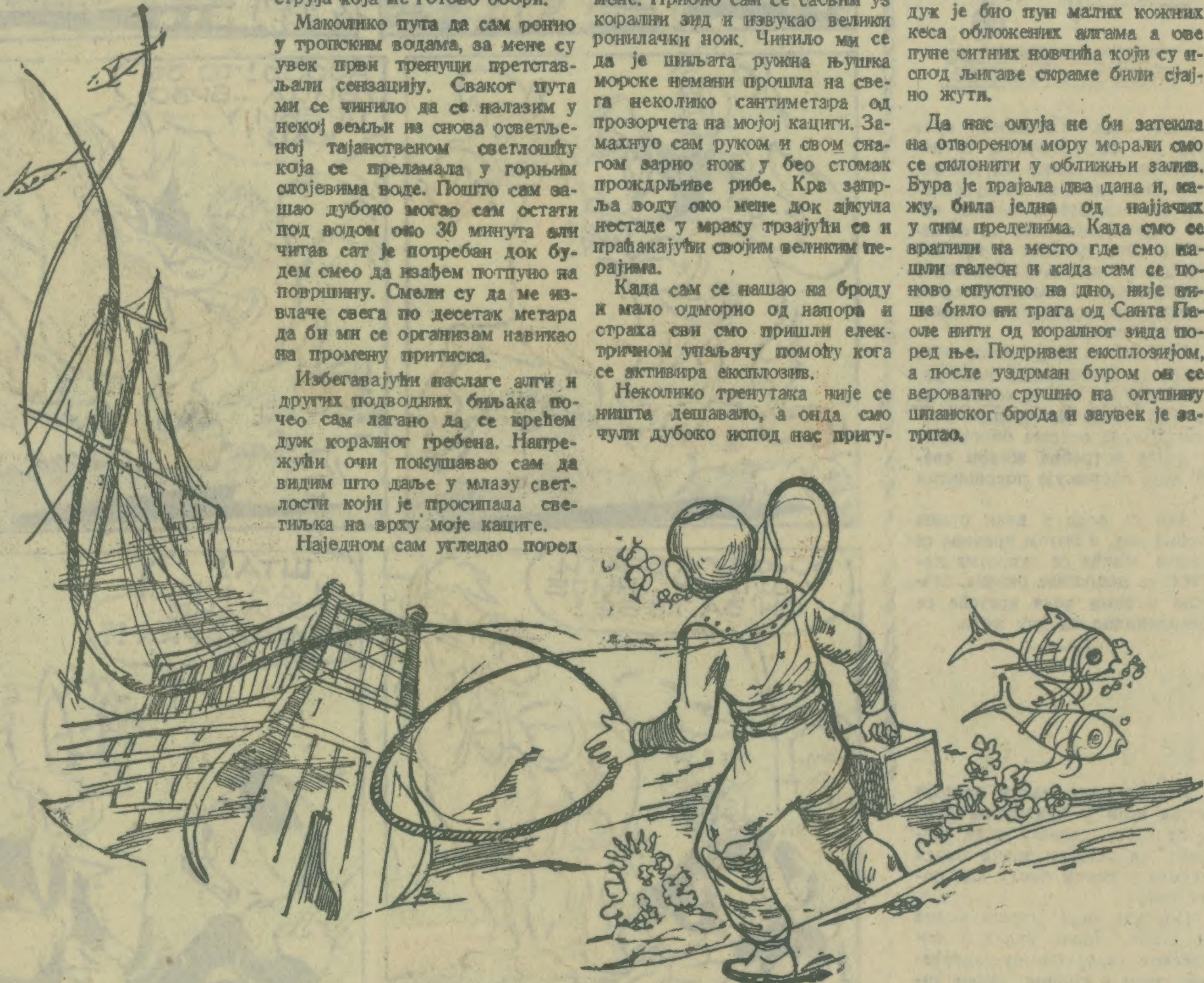

Моје оловом потковане ципеле додирнуле су дно на дубини од око 50 метара поред великог коралног спруда. У његовом подножју протицала је прилично јака подморска струја која ме готово обори.

Маколико пута да сам роњио у тропским водама, за мене су увек први тренуци претстављали сензацију. Сваког пута ми се чинило да се налазим у некој земљи из снова осветљеној тајанственом светлошћу која се преламала у горњим слојевима воде. Пошто сам зашао дубоко могао сам остати под водом око 30 минута али читав сат је потребан док будем смео да изађем потпуно на површину. Смели су да ме извлаче свега по десетак метара да би ми се организам навикао на промену притиска.

Избегавајући наслаге алги и других подводних биљака почео сам лагано да се крећем дуж коралног гребена. Напрежући очи покушавао сам да видим што даље у млазу светлости који је просипала светиљка на врху моје кациге.

Наједном сам угледао поред самог коралног зида, са моје леве стране, једну велику сенку. Пришао сам ближе. Срце ми је почело снажно да куца. Био сам врло узбуђен. Предамном се налазила олупина Санта Паоле.

Предњи део брода био је насађен на стене. Јасно се видело да се једрењак пошто је потонуо распао на два дела. Санта Паола је изгледала одлично очувана иако сва обрасла алгама.

По плану који смо претходно утврдили моји пријатељи су на мој знак спустили експлозив којим је требало да обезбедим улазак у унутрашњост брода.

Пошто сам извршио све припреме и поставио динамитске патроне било је већ крајње време да изађем на површину. Али таман кад сам хтео да дам сигнал за извлачење, приметио сам дугу сенку која се страховитом брзином устремила на мене. Прибио сам се сасвим уз корални зид и извукао велики ронилачки нож. Чинило ми се да је шиљата ружна њушка морске немани прошла на свега неколико сантиметара од прозорчета на мојој кациги. Замахнуо сам руком и свом снагом зарио нож у бео стомак прождрљиве рибе. Крв запрља воду око мене док ајкула нестаде у мраку трзајући се и праћакајући својим великим перајима.

Када сам се нашао на броду и мало одморио од напора и страха сви смо пришли електричном упаљачу помоћу кога се активира експлозив.

Неколико тренутака није се ништа дешавало, а онда смо чули дубоко испод нас пригушену експлозију. Вода код прамца брода поче да кључа и велики талас нас подиже увис. Морали смо се чврсто ухватити за ограду да не бисмо попадали.

Отишао сам, када се све смирило, у кабину да прилегнем док су моји пријатељи остали да посматрају ајкуле како се часте остацима риба побијених експлозијом.

Пробудио сам се тек касно после подне и онда се поново спустио до олупине. У боку Санта Паоле зјапила је велика рупа. Свуда уоколо по морском дну налазило се разбацано старо оружје, оклопи, сломљено посуђе и делови брода. Морао сам да газим врло опрезно да ми неки од тих оштрих остатака не би пресекао црево за довод ваздуха.

Најзад сам се нашао у самој олупини. Осећао сам да тешко дишем од узбуђења. Предамном су се налазили ковчези с благом. Желео сам да вичем и скачем а била је потребна потпуна присебност да привежем први ковчег за једно од ужади које сам понео са собом. Управо када сам почео да везујем други ковчег осетио сам како сигнални конопац почиње да се трза. Мек Муреј ми је давао знак да се одмах вратим. Када сам избио на површину приметио сам да је небо постало црно и да се дижу све већи таласи. Почињала је јака олуја.

Ковчег који сам успео да привежем за уже налазио се већ на палуби. Лако смо разбили велики зарђали катанац. Сандук је био пун малих кожних кеса обложених алгама а ове пуне ситних новчића који су испод љигаве скраме били сјајно жути.

Да нас олуја не би затекла на отвореном мору морали смо се склонити у оближњи залив. Бура је трајала два дана и, кажу, била једна од најјачих у тим пределима. Када смо се вратили на место где смо нашли галеон и када сам се поново спустио на дно, није више било ни трага од Санта Паоле нити од коралног зида поред ње. Подривен експлозијом, а после уздрман буром он се вероватно срушио на олупину шпанског брода и заувек је затрпао.

ПРОПУШТЕНА БЕСМРТНОСТ

Прослављеном енглеском писцу Бернарду Шоу једном се догодила незгода. На њега је налетео неки бициклиста и пошто га је ударио, али и препознао, стао се извињавати. Шо му рече:

— Нисте имали среће! Да сте само мало јаче ударили, постали бисте као мој убица — бесмртни.

ПРВА У ЕВРОПИ

У Данској свако пето домаћинство има телевизиски пријемник. Зато у односу на број становника Данска претставља европску земљу са највише телевизора.

Из географије...

МЕСТИМИЧНО ТОНЕ...

Најновија мерења дебљине леда на Антарктику дају основу за претпоставку да се испод леда не налази архипелаг, како су сматрали многи научници, већ јединствени масив копна, континент. Овај, међутим, местимично лагано тоне под огромном тежином леденог покривача, чија највећа дебљина достиже 4.000 метара.

☆

НОВА ПРЕСТОНИЦА...

Већ више од две године гради се нова престоница Бразилије — град Бразилија, на једној висоравни од 1.200 метара надморске висине, а 940 километара далеко од Рио де Жанеира. Претпоставља се да ће она у скорој будућности имати око пола милиона становника и бити не само административни, него и економски и културни центар Бразилије. Јужно од града на реци Паранаиби гради се брана са хидроелектричном централом која ће нову престоницу снабдевати енергијом. Церемонија премештања престонице Бразилије из Рио де Жанеира у Бразилију предвиђена је за 21 април 1960 године.

☆

САДАШЊЕ ПОТРЕБЕ...

Садашње потребе Индије у нафти износе годишње преко 6 милиона тона, док се за исто време у земљи извади само 400.000 тона. Индија тако троши годишње око једну милијарду златних рупија за увоз нафте и њених деривата.

☆

НОВА ИМЕНА...

Недавно је Савет Географског друштва СССР донео одлуку о давању имена низу објеката које су у Арктику открили совјетски научници. По тој одлуци централни део океана зваће се Арктички басен. Његов приатлантски део до Ломоносовљевог планинског венца назван је Нансенова котлина у част норвешког поларног истраживача Фритјофа Нансена (1861—1930). Новооткривени подводни планински ланац, паралелан са Ломоносовљевим венцом, који се пружа од острва Врангела до острва Елсмирова Земља назван је Мендељејев венац по чувеном руском хемичару Дмитрију Мендељејеву (1834—1907). Рејон највеће дубине Северног Леденог Океана, у Нансеновој котлини (5.220 м) назван је котлином Г. Седова по имену брода који ју је открио, а овај је назван именом Георгија Седова поморца и поларног истраживача (1877—1914). Суседно удубљење названо је „Котлина ледоломца Литке" према имену чувеног руског географа Фјодора Павловича Литкеа (1792—1882). Водени простор између Гренланда и Шпицберга назван је мореуз Фрама у спомен Нансеновог експедиционог брода у коме је овај чувени испитивач предузео 1893 године пловидбу према Северном полу. У спомен бродова који су пловили по тим водама названа су још три објекта: Плато „Јермака", подводни плато северозападно од Шпицберга, Бразда „Лене" — жлеб који пресеца подводни Нансенов праг на северу Гренландског Мора и Плићак „Оба" — код североисточног рта Гренланда.

☆

ЈЕДИНСТВЕНА У ЕВРОПИ...

У близини града Баку у Азербејџанској ССР гради се нов тип електричне централе, јединствене у Европи. Турбине, котлови и помоћна опрема неће се налазити у згради већ под отвореним небом, што је око 2,5 пута јевтиније од праве централе исте такве јачине. Сва опрема мора зато да се гради од материјала отпорног према атмосферским променама. Гориво ове централе биће земни гас из Карадашког налазишта и мазут као резервно гориво. Она треба да проради пуним капацитетом 1961 године. Предвиђена је изградња још неколико станица откривеног и полуоткривеног типа.

☆

НАЈВИШЕ У ТИХОМ ОКЕАНУ...

Океанских потолина дубљих од 6.000 м има само 24. Од тог броја двадесет их је у Тихом Океану, три у Атлантском и једна у Индиском Океану. Температура воде у најдубљој котлини, Маријанској (11.040 м), на површини износи + 29,16 степени, а на дну само + 2,19 Целзијусова степена.

Сателити-спасиоци

Међу предлозима за коришћење земљиних вештачких пратилаца налази се и један, сасвим не очекиван, који је потекао од једне групе америчких инжењера. Они сматрају да би требало отпремити у васиону сателит који ће имати задатак да открива места на земљи где се догодила каква авионска несрећа, где је

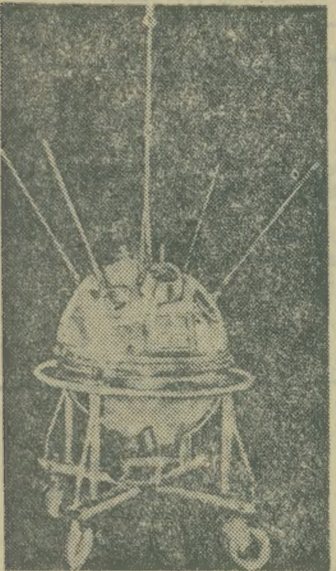

потонуо брод или пала космичка ракета. Технички метод би се заснивао на већ познатим принципима распростирања радиоталаса. Као што нам је познато, сателит може да прими са Земље и сасвим слабе радиоталасе, а затим би могао да их у одређеном правцу врати на Земљу. Захваљујући проналаску научника Доплера, сателит би „знао“ да ли се приближава или се удаљава од места несреће.

Претпоставимо да се неки авион срушио на пусту територију и да његов радиоотпремник даје сасвим слабе знаке СОС на таласној дужини која је за то одређена. Вештачки сателит са кружном путањом преко оба пола, да би му била доступна сва места на земљиној кугли, забележиће на магнетофонској траци позиве за помоћ, њихову таласну дужину и час емитовања. Потом ће да емитује на Земљу примљене податке. На основу њих и положаја сателита када је примао позиве СОС, специјалне станице за хитну помоћ могле би да утврде место несреће. Према изјави предлагача, отступања до места несреће могу да износе највише 1,5 километар. Цео елаборат о сателитима-спасиоцима прочитан је на последњем конгресу радиофонских инжењера у САД.

БЕЛЕ ВЕВЕРИЦЕ

Огромни брест на имању Роберта Рицвеја, америчког природњака омиљено је стециште у свету јединствених белих веверица из Олнија, у држави Илиноис.

Новост на изложбама

Према неким обавештењима Институт за савремену уметност у Лондону увео је једну новину на изложбама: слике се убудуће неће вешати на зидове нити урамљивати — оне ће једноставно бити положене на под.

Нове фереџе

Позната лондонска магла достигла је, као што је већ писано, тужну славу 1952 године кад је за свега 4 дана, у децембру месецу, због ње изгубило живот око 4.000 грађана. Жртве отровних гасова из индустриских и неколико стотина хиљада приватних димњака биле су углавном старије особе болесне на плућима, од бронхија и од болести органа за крвоток. На почетку сребрнастобела, магла је под утицајем испарења и чађи које је обарала на земљу, нагло променила боју. Прво жућкаста, потом кестењаста, она се претворила у мрку завесу тако да је видљивост на улици износила свега до 28 сантиметара, што значи да људи нису могли да виде ни своју шаку. Услед специфичности енглеске климе тих дана није дунуо ни најмањи ветрић да растера затровани ваздух.

Поново се приближава зима и становници Лондона са зебњом очекују шта ће им она донети. Неки од њих кад је магла веома јака, стављају преко лица маске, и зато тада изгледа као да се Лондон налази усред рата. Али они који стварају моду брзо су се досетили и направили образине. Маска на нашој слици названа

је „арабљанске ноћи“. Поред тога што је корисна пријатна је и за око.

* *

Занимљивости

Арабљани више воле беле коње него црне. Зашто? Да ли зато што су бели бржи од црних и издржљивији на сунцу или што мање једу, или просто зато што су лепши?

Међутим разлог је сасвим други: бели коњи боље подносе топлоту. Познато је да бела боја апсорбује мање топлоте него црна.

☆

У једном друштву неко је поставио питање:

— Какве ли је глумице највише волео Шекспир?

Међутим, онај ко је то питао није знао да за време Шекспира нису постојале глумице него само глумци који су играли и женске улоге.

☆

Која животиња најбоље види у мраку: сова, слепи миш или можда леопард?

Ниједна животиња не може да види у потпуном мраку.

☆

Ко чује глас спикера брже: слушалац који се налази у сали или онај који слуша пренос са удаљености од 2.000 километара?

Одговор ће вас можда изненадити — чуће пре онај са 2.000 километара удаљености, јер кратки таласи прелазе за један секунд 297.000 километара, док звучни таласи пређу само око 340 метара у секунди.

☆

Да ли храна у отвореној металној кутији услед оксидације може да се поквари? То је погрешно мишљење. Храна се квари услед размножавања бактерија а не од додира с металом, како се обично мисли.

☆

„Апарат за успављивање“ израђен је у Америци. Помоћу њега и једне плоче која производи стално монотони звук кише човек може лако да заспи.

☆

У једном хотелу у Енглеској пас помаже свом газди да скоси празне флаше у подрум. Газда тврди да пас у том послу никад не направи никакву грешку.

☆

ДРУКЧИЈЕ СЕ НИЈЕ МОГЛО

Мала западнонемачка општина Рајнфелд нема довољно ватрогасаца, а кад год избије пожар мноштво сељака се окупи да посматра гашење. То је пало у очи претседнику општине па је наредио полицајцима да забележе имена посматрача. Сваки мушкарац који трипут буде записан мораће „добровољно“ да ступи у ватрогасну чету Рајнфелда.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1

ЦАРЕВИЋ МИЛОШ И БРКА, ТРАЖЕЋИ ПРИНЦЕЗУ БИСЕРКУ, ПОПЕЛИ СУ СЕ НА ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ, ГДЕ БИСЕРКА ЖИВИ У ЗЛАТНОМ КАВЕЗУ, У РОПСТВУ ДИВА.

КАКВА МИ ТО БУБУЉИЦА СМЕТА!

2

3

БРКО, БРЖЕ ДОЛЕ!

4

ЈЕДИНО МОЖЕМО ОВУДА, ИСПОД ВРАТА!

5

6

ЛУПА ДИВОВИХ КОРАКА ПРОБУДИЛА ЈЕ ПРИНЦЕЗУ БИСЕРКУ, КОЈА ЈЕ ЗАЧУЂЕНО ПОГЛЕДАЛА У ОТВОРЕНА ВРАТА, НЕ РАЗУМЕВАЈУЋИ ШТА СЕ ДОГАЂА

7

Овај чланак написао је чувени глумац и велики љубитељ деце, који је пре неколико година гостовао код нас

ДЕНИ КЕЈ

Питам се колико је родитеља научило да разазнаје од каквих су финих нити саткани односи између деце и одраслих. Као и толика друга деца, и моја кћи Дина расте у породици у којој је отац најчешће отсутан. Као и толики други очеви тако и ја, кад се вратим кући желим да надокнадим своје отсуство: са џеповима пуним бонбона или играчака, уз гласне и веселе узвике узимам кћер у наручје, обасипам је пољупцима, једном речи, због изгубљеног времена покушавам да надокнадим изгубљену љубав. Али моји бујни изливи никад нису на њу деловали. При сваком новом повратку моја кћи била је све мање бучна, и најзад се повукла у себе па више нисам знао шта да радим да бисмо се једно другом приближили.

Њено питање било је озбиљно

У међувремену, с пролећа 1954 — Дина је тада имала седам година — требало је да одем на дужи пут. Један службеник из Организације Уједињених нација рекао ми је:

— Потребно је да нам помогнете у здравственом подизању деце у свету.

Објаснио ми је да у многим земљама Азије и Африке постоји приличан проценат оболелих од туберкулозе. Да се заштите будући одрасли грађани треба им, док су још деца, дати инјекције извесних лекова. Предложио ми је да обиђемо разне здравствене центре Организације Уједињених нација и да снимим један филм под насловом „Детињство на првом месту". Истовремено се очекивало да ће моје присуство у здравственим установама, кад родитељи доведу децу да приме инјекцију бити од користи, јер ћу умети да им одагнам страх према лекару и инструментима.

Предлог сам прихватио, али ћерки нисам смео да кажем да ћу отпутовати. Дани су пролазили, а једне недеље увече, пре но што ће да легне, она ме погледа у очи и рече:

— Ти одлазиш?

— Па, тачно је. Идем на пут.

Док сам размишљао како да јој то саопштим она је сама погодила!

— Кад полазиш? — запитала ме је озбиљно.

— За недељу дана. Али дотле ћемо се сити наиграти. Ако ти желиш, сваког дана ћемо ићи на плажу. Слажеш ли се?

— Да — одговорила је она, али без икаквог одушевљења.

Уствари, моја Дина се са мном већ опростила.

Турнеја је започела са Индијом. Путовали смо из места у место. Деца нису била много узбуђена што им долазимо баш из Уједињених Нација. Гледајући игле и шприцеве била су заплашена. Требало је да им скренем мисли на другу страну, али како?

„Облаци плави"

Да им се претставим као филмски глумац, било би сасвим глупо. Да улазим у њихове собе с буком и веселим изразом лица, сматрали би да сам шенуо. Моја риђа коса и стран језик, још више би ме удаљили од њих. Међутим, приметио сам да сва индиска деца имају веома развијено осећање присности. Значи, требало је да им се приближим на ненаметљив начин.

Прошетао сам селом и сео на земљу крај пута. Деца су то приметила и почела лагано да ми се приближавају. Кад су пришли довољно близу начинио сам гримасу и сви су прснули у смех. Онда се један од њих ослободио и сам начинио гримасу као одговор. Ја сам на то одговорио новом и тако је дошло до општег ослобођења. Устао сам, пљеснуо рукама и започео једну дечју игру у којој сви учествују. Пошто је одушевљење достигло врхунац, ухватили смо се за руке, потрчали, обишли једну пагоду и радосно стигли пред зграду где су нас чекали лекари. Гледајући у мене деца су мирно примила инјекције не помишљајући да заплачу.

Ово искуство ми је много користило, често сам га понављао у току путовања, али у провинцији Мисори нашао сам се пред новим проблемом. Дан је био спаран, соба загушљива а двадесет дечјих постеља стајало је поређано крај зида. Кад сам ушао ниједан малишан ме није погледао. Срећом у дну се налазио клавир. Сео сам тихо додирнуо дирке и запевушио. Два малишана се окренуше према мени.

— Засвирај, Дени! — прошапута мој пратилац. — Раздрмај их.

Ја сам дао главом одречан одговор.

— Онда почни „Облаци плави".

Кирим

Овог пута, уместо да певушим, запевао сам речи, али тихо као за себе. Више њих ме је погледало а најхрабрији ми се приближише. Кад сам завршио, гледали смо се неколико тренутака озбиљно, а онда сам искривио лице и сви су прснули у смех. То је привукло пажњу и осталих, који су нам пришли. Тај њихов, не мој смех, ударио је печат нашем пријатељству. Сви су ми пришли и ја сам постао члан њихове заједнице.

О свему томе сам размишљао у вези са мојом Дином. Хтео сам да пронађем пут како да јој се приближим и он ми се указао у једној малој болници Централне Индије.

Малишан Кирим, кога су родитељи донели у болницу да се над њим изврши операција, имао је пет година. Успаван је и лекари су извршили операцију а потом су га спустили у малу постељу да се пробуди. Докле год је операција трајала родитељи су се налазили у његовој близини, тихи и ћутљиви. Нарочито су били смирени док анестезија није започела своје дејство, јер су хтели да их он такве запамти.

Био сам стално присутан, па и у тренутку кад је Кирим отворио очи. Да сам му био отац, бесумње бих почео да се смејем и да се шалим како бих га одобровољио и насмејао. Али кад сам опазио како Кирим посматра мирна лица својих родитеља, постало ми је јасно колико сам грешио са својим дететом и колико је било мудрости у њиховом држању. Родитељи су само изговорили његово име:

— Кирим!

Помиловали су га по руци, али му нису открили ни своју забринутост ни одушевљење. У току неколико сати говорили су само кад је он хтео, смејали су се кад се њему смејало. Нису му се наметали нити су од њега тражили да донесе олакшање њиховим властитим узбуђењима. Били су ту да му пруже љубави колико је њему потребно. Налазили су се покрај њега као извор снаге из којег он може да црпе колико му је потребно.

Сјајан предлог

Моја турнеја се завршила пошто сам пропутовао 65.000 километара по земљама Азије и Африке. Кад сам стигао на аеродром жена и кћи су ме дочекале са оном уобичајеном уздржљивошћу која следи после сваког дугог отсуства. Пољубио сам их, али без великог узбуђења. Узео сам их за руке и пошли смо кући. Имао сам луду жељу да се пресамитим напола и да корачам са Дином образ уз образ. Хтео сам да јој излијем све моје неспокојство и да сазнам шта ми даје за узврат. Желео сам да је притиснем на груди и формално истиснем из ње изјаву како је патила што ме није било код куће. Све то хтео сам да доживим одједном.

Али, у Индији сам научио како отац сме да се понаша. Знао сам да јој треба времена да би ме поново укључила у свој свет.

Жена ми је успут у невезаном разговору причала шта се све догодило у мом отсуству. После смо мирно вечерали, изишли на терасу да као и обично попијемо кафу, кад моја кћи рече:

— Тата, хоћеш ли да сутра идемо на плажу да се играмо?

— Наравно! — узвикнуо сам. — Сјајан предлог!

Раширио сам руке и моја девојчица се из све снаге залетела да ми се обисне о врат. А протекло је само три сата откако сам стигао на аеродром.

Од тога дана више никад не оптерећујем дете својим осећањима. Не само кад сам дуже отсутан, већ уопште, у свакодневном додиру. А једног дана кад порасте, испричаћу јој шта она и ја дугујемо малом Кириму и његовим родитељима.

У КОЈИМ СУ ГОДИНАМА НАУЧНИЦИ НАЈВИШЕ СТВАРАЛИ

Енглески научник Денис је испитивао у којим су годинама научници били најпродуктивнији и постигли најзначајнија научна достигнућа. Проучио је групу научника: 17 астронома, 24 хемичара, 19 геолога, 17 математичара, 34 биолога, 17 лекара, 20 филозофа и 10 разних струка, који су живели у 19 веку и дочекали 80 година старости. Денис је доказао да су научници од своје 20 до 30 године старости објавили просечно по девет научних радова годишње. Од 30—39 године број се пење просечно на 26 радова годишње а од 40—50 године старости нешто опада — на 24. Затим се њихово стваралаштво смирује, тако да се од 60 до 70 године своди на свега 18. Преко 70 година старости објављује се по 13 радова за годину дана. Број објављених научних радова износио је од 20—70 године просечно по 93 а од 20—80 по 102 научна рада.

ГАРАЖА НА БРОДУ

Британски брод „Камбера" од 45.000 тона има дизалицу на шинама помоћу које се утоварују аутомобили директно у гаражу под палубом, довољно велику да прими 60 кола. Када брод пристане возила се могу лако ставити путницима на располагање.

СВЕ ЗБОГ УРАНА

У Француској, у покрајини Кантал село Сен Пјер мора да буде пресељено. Овоме није узрок ни клизање терена нити каква вулканска ерупција већ проналажење урана. Испод темеља села откривено је богато налазиште ове руде па је префект са одборницима донео одлуку да се село пресели у други крај. Већ се раде нацрти за ново насеље. Када становници буду прихватили пројекат новог насеља старо ће булдожери и радници раскопати. Све станбене куће, школу и општину ће порушити до темеља. Једино ће гробље остати недирнуто.

Економисти су прорачунали да се сеоба и подизање новог села исплати јер ће копање ове руде бити јевтино пошто се она налази непосредно под површином. Поред тога обезбедиће се запошљење беспосленим рударима из рудника Шампањак који је пре неколико месеци затворен.

ГЕТЕ У ПИВНИЦИ

У Минхену је до Другог светског рата стајао леп споменик највећем немачком песнику Гетеу, али је тада уклоњен. Општински одбор се после рата није потрудио да споменик врати на своје место или подигне нови. Неки поштовалац Гетеа, када је дошао у Минхен, био је због тога страшно озлојеђен. На постољу споменика поставио је таблу на којој је написао: „Отишао сам у пивницу. Јохан Волфганг Гете".

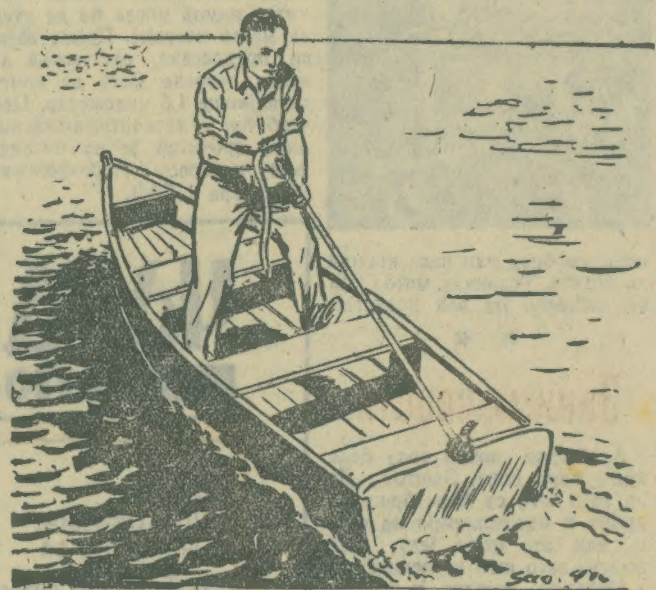

ДОКАЗАНО

Доказано је да једна особа може сама себе да „вуче" у чамцу помоћу конопца причвршћеног за крму, и то низом кратких и отсечних трзаја у правцу прамца.

ДОБРО СУ ЗНАЛИ...

Извесни урођеници нису никад видели микроскоп ни микробе, али веома добро знају за дејство бацила. Уочи Другог светског рата, једна научна експедиција на Новим Хебридима, архипелагу у Меланезији, наишла је на урођеничко племе чији су чланови употребљавали стреле које убодом проузрокују обољење тетанус. Пошто су испитали врхове стрела, установили су да урођеници окужују оружје једном течношћу чији састав држе у тајности. Али, кад су стручњаци ставили течност под микроскоп, констатовали су да се у њој налазе бацили тетануса.

Чланови комисије испитали су урођенике и добили запањујући одговор. Они су, наиме, добро знали да се у течности налазе „мале животиње које се не могу видети али једу кожу особа које стрела рани".

СКРОМНОСТ ВАН КЛИБУРНА

Кад је млади амерички пијаниста Ван Клибурн пошао у СССР да учествује на конкурсу Чајковског понео је од гардеробе само једну кошуљу за вече и једну крагну од целулоида коју је добио на поклон од једног свог пријатеља, као и пуловер који му је извиривао док се клањао после аплауза. Тако је изгледао Ван Клибурн кад је примио највеће светско признање и освојио прву награду за клавир у Москви.

Ни после тога није имао времена да обнови своју гардеробу, јер је добио одмах разне ангажмане.

Тек после другог концерта у Карнеги холу Клибурн повери свом пријатељу да му ђон на десној ципели „зева" и додаде:

— То су ми једине ципеле. Не могу да стигнем друге да купим иако сам због њих на првом концерту хтео да паднем на нос.

— Па како сте могли толико да рескирате? А шта је било с педалом? — запита га пријатељ.

Слегнувши раменима, Ван Клибурн рече:

— Прилепио сам ђон парчетом гуме и све је било у реду!

СИМА ЗИМА И БЕРНАРДИНАЦ

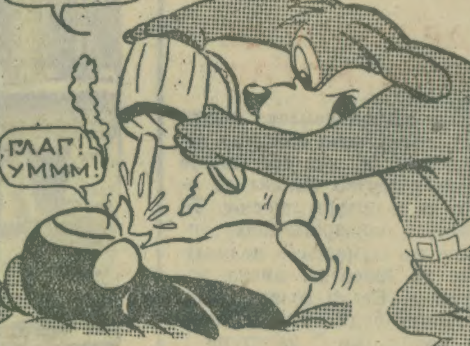

ДА БИ ДОКАЗАО...

Доскора се веровало да су људи Каменог доба живели без крова над главом, али је један дански археолог недавно демантовао да људи пре 7.000 — 10.000 година нису могли каменим оруђем саградити себи неку кућицу. Да би доказао ово, археолог је позајмио главу камене секире из једног музеја, насадио је на дрвену држалицу и дао једном столару. Овај човек је отсекао стабло боровог дрвета са 20 см. у пречнику и отесао греде за свега десет часова. Затим је помоћу другог оруђа из Каменог доба припремио даске и други потребан материјал и у року од два месеца направио себи комплетну кућицу: с кровом, вратима и прозорима. Најинтересантније је да секиру за све ово време није требало ниједном оштрити. Тако је дански археолог доказао да су људи Каменог доба могли, ако су хтели и — умели, да сагради себи кућу за становање.

БИЛИ СУ ПРВИ

Шпанским и француским Баскима приписује се да су одлазили преко Атлантика бар сто година пре него што је Колумбо открио Америку и да су убијали китове недалеко од обале Њуфаундленда. Али се позитивно зна да су Баски ловили у тим водама у шеснаестом веку, а Холанђани тек после 1607 годие, када је Хенри Хадсон открио мноштво китова у области Шпицберга.

НОВОГОДИШЊИ ПОКЛОНИ

Западнонемачка индустрија играчака пустила је у продају најновије моделе ракета и сателита. Читавих десет метара ракета може да полети увис, а тада избаци сателит који кружи неколико минута.

Између осталих играчака привлачи пажњу и васионски брод. Са старта полази скупљених крила, а када достигне одређену висину она се аутоматски рашире, и брод се претвори у праву летилицу. Она може да преносе дечју пошту из једног дворишта у друго.

НЕ НА ЈАВНИМ МЕСТИМА...

Удружење противника пушења у Великој Британији захтевало је од владе да донесе законски пропис којим би се забранило пушење на јавним местима. Ово удружење одржало је збор поводом 341 годишњице уношења дувана у Велику Британију. Са овог правог митинга члановима владе су послати изводи из манифеста којим се тражи да загарантују свим грађанима Велике Британије право на свеж ваздух. У Великој Британији је досад било дозвољено пушење у свим јавним локалима и местима, биоскопима, позориштима, аутобусима и подземној железници.

ЗЕМЉА ИМА РЕП

Совјетски астроном Фесенков објављује да Земља има реп сличан кометином и да га вуче у свом орбиту. Поред тога установљено је да је овај реп састављен од честица ваздуха, дуг око 100.000 километара. На овај начин Земља вуче за собом један део своје атмосфере који је тежак око 11.000 тона што претставља уједно и њен губитак.

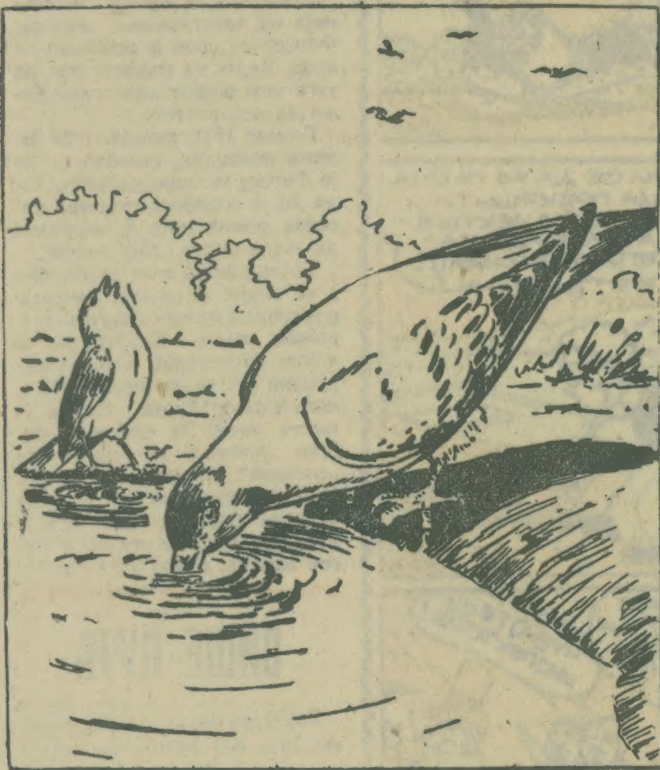

ЈЕДИНИ...

Орнитолози кажу да птице немају осећање укуса и мириса. Затим да су голубови птице које пију „усисавањем". Друге птице забацују главу да би прогутале воду узету у кљун.

СТРАНЦИ У БЕОГРАДУ 1834 ГОДИНЕ

Регистар путника или како се у оно старо време називало „Књига пришевших и отшевших из Београда" — био је врло значајан документ о коме је тадашња Управа града водила нарочиту бригу. У том Регистру путника био је тачно забележен сваки човек који је из Србије намеравао да путује некуд ван ње, као и онај који је долазио у њу, или је пак путовао „по вилајету" — то јест по унутрашњости Србије, обично неким трговачким послом. Сви ти путници требало је да се најпре пријаве „Управитељству вароши београдске", које им је издавало пасоше, односно одобрење да се могу кретати по Србији или из ње изићи.

☆

„Управитељство" је давало и потврде за „стално постојање у књажеству Сербије ново пришавшим житељима". Регистри путника, који су „виђени" у Београду, у оно најстарије време стварања српског Београда, углавном су током ратова и невоља које је доживљавао Београд — уништени. Као нека посебна реткост сачувао се један такав регистар, који само делимично обухвата половину јуна месеца 1834 године и завршава са 14 јулом 1836 године.

У регистру је забележено да је кроз Београд 1834 године прошло 4956 путника. То је приличан број за оно време. Али треба имати на уму да је Београд једино улазно и излазно место Турске царевине на њеној крајњој северној тачки према Европи. И ко је год хтео да из Аустрије крене према срцу балканске Турске, морао је да прође кроз Београд, а да би из Турске изишао опет му је најпогоднија излазна тачка била — Београд.

Регистар „Управитељства београдске вароши" о промету путника има неколико рубрика: одакле долази, куд иде и шта је радио у Београду. Ти подаци су забележени за готово пет хиљада путника у 1834 години. Податке о тим путницима саопштићемо само укратко. Београдска варош тада је имала једва осамнаест хиљада становника. Турци су још увек претстављали одлучујућу снагу у животу „вароши и града београдског".

☆

Негде августа месеца 1834 године дошао је из Македоније, из града Велеса, читав караван, који је предводио Јован Крстић, као „најстарији — „бежећи од Турака", који „попаливши домове посекоше и многе домаћине". Забележено је да је Крстићев караван путовао готово два месеца док се није домогао слободног „хришћанлука књажевине Сербије".

Јован Крстић, „дотерао" је са собом „десетину сепета деце" — од „једне године навише". И молио је Управу вароши београдске, ако неће старије, да бар децу спасе. Има једна сачувана белешка у којој се каже да је Јовану Крстићу „дато да се насели у Палилули" и да су српски житељи вароши београдске „као једна душа својом сиротињом притекли у помоћ Македонцу Јовану и многољудној његовој фамилији".

Међутим, те године није само Јован дошао из Македоније. У Београду се стекло мноштво људи из Сереза, Водена, Битоља, Штипа, а поред њих и Бугара из Софије, Видина, Трнова, Пасарџика, чак и из Пловдива и из Варне — који су чули да је „Сербија слобода хришћанлука и да светли кнез Сербије радо прима свакога који долази у његову земљу". Неки су се од тих балканских дошљака задржали у Београду, и за „стално насе-

ље" — одређена им је Палилула, која се баш те исте године почела да изграђује као српско предграђе београдске вароши. А други су, опет, како је то забележено у регистру путника, насељени „по вилајету", што значи по унутрашњости Србије. Те исте године у Србији је насељен приличан број Јевреја из Босне и Цинцара из Македоније. Међутим, многи од Цинцара само су се привремено задржали у Србији а потом су прешли Саву и Дунав „тражећи сроднике по аустриској царевини".

Ко све није прошао кроз Београд те 1834 године? — Турски управници за Босну и Херцеговину, дервиши, који су у Београду по џамијама држали своје обреде и својом страшном спољашношћу задавали страх и деци и одраслима по вароши београдској, пеливани и мајстори разних вештина, који су долазили са Истока, чак и неколико „Индијанера" — са живим змијама у корпама, трговци са истока, од којих је један и кугу донео у Београд, и услед оштрих наредаба кнеза Милоша још полужив живим кречом поливен, — а „све његово ватром спаљено". За босанског везира у Травнику кроз Београд је протерано мноштво дивљих зверади „један лав са зубима оштрима, као у вепра, тигровска мачка, само већа, мајмуна сила и папагајови, у разним фелама фарбе, као и ина зверад восточна!

Из Сарајева је у Београд допутовао „бећар" Петар Јовановић, нудећи се српском кнезу Милошу „да подигне буну тамо где је још није било, а у славу народа српског". И то није био једини „бећар" професионални ратник који је походио Србију да би према традицији бећара из српских устанака добио ухлебљење у Србији кнеза Милоша, који је у то време (1834) окрутно почео да угушује све побуне не само на својој „прћији" него и ван ње.

Из Земуна, у склопу тих многобројних путника, који су регистровани у Београду, дошао је и неки брица — скитница који је београдским госпојама нудио „волшебну помаст" што скида све маље и младежи са лица.

По наређењу кнеза Милоша био је одмах протеран из Београда, јер овај кнез није имао никаквог разумевања за козметику. Брицу су вратили на аласком чамцу у Земун, и кад је добро одмакао од обале сва могућа проклетства „свих свевишњих сила" упутио је Београду — „Сербији и њеном височајшем књазу". Али то је већ било с оне стране Дунава, којом је владао аустриски „ћесар".

Долазе, одлазе и проходе путници те 1834 године кроз варош београдску. Сваки од њих тачно је убележен у „Регистар" и сваки носи своју „нумеру". Нико није промакао Управитељству вароши и о свакоме од њих сачувана је понека белешка. Не само о страним и о домаћим путницима, који су сви одреда у Београду морали да овере своје пасоше. — „Ту се задржао два дана господин Јаћим Вујић; лепило и картоне многе набавио из Земуна града и потом у Крагујевац светлом кнезу отишао увесељења ради".

А одмах иза тога и нека друга белешка: „Из Босне протераше четири бега цару непокорних; ми Срби воде и хлеба им додасмо, а Турци нимало већ као животиње отераше низ Цариградски друм".

Тако је кроз Београд те 1834 године прошло око 5.000 људи који су у њега стизали са разних страна и с разном судбином.

ЗА ПЕДЕСЕТ ГОДИНА

Група енглеских лекара испитивала је да ли брзина рашћења ноктију зависи од температуре. Сваке недеље, вршена су мерења ноктију 49 морнара и то једне групе која је пловила по Арктику и друге која је крстарила по тропским морима.

Утврђено је да нокти различито расту код разних лица, да расту мало брже на средњем прсту него на палцу, на десној шаци него на левој и код људи који гризу нокте него код оних који их секу. Нокти нешто мало спорије расту у хладнијим пределима.

Може се рећи да у току дана, просечно, нокат порасте за 116,7 хиљадитих делова милиметра (114 на Арктику, 119,4 у тропима) што значи да би за педесет година, човеку који га не би секао, нокат био дуг 2,117 метра!

КО ЧЕКА НЕ ПЛАЋА

Власник ресторана „Вевенпик" у Цириху увео је једну новину за своје посетиоце. Ко год жели да руча у овом ресторану добија бон са тачном назнаком времена када ће добити обед. Сваки гост може да чека највише 12 минута, а уколико дотле не добије јело, оно му се сервира бесплатно на рачун дирекције хотела. Тако је госту обештећено чекање.

ЗАБОРАВЉЕНИ ФЕРНАН ФОРЕСТ

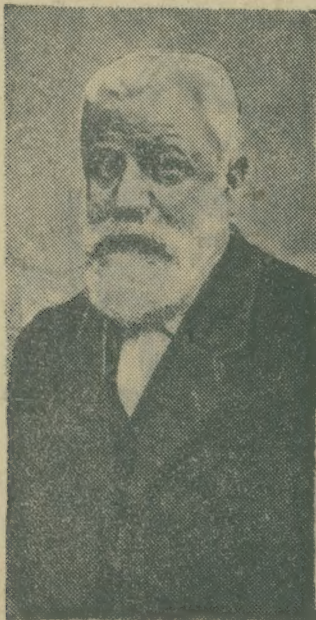

ФЕРНАН ФОРЕСТ

Пре нешто више од двадесет година, 21 марта 1939, једна сиромашна старица умрла је у Нејиу, крај Париза, у врло скромном стану. Она је била удовица човека на чијем су изуму други стекли милијарде. О њему не зна вероватно ништа ниједан власник мотоцикла или аутомобила а у малом „Ларусу" може се о њему наћи само неколико речи:

„Форест (Фернан), француски проналазач (1851—1914), коме дугујемо експлозивни мотор".

Лутање по Француској

Да видимо ко је био тај скромни проналазач и зашто је остао заборављен.

Рођен је 13 октобра 1851 у Клермон-Ферану, у породици тапетара. Касно је пошао у основну школу и мада није изучио више од три разреда није се устручавао да као зрео човек напише две цењене књиге: „Мотори" и „Чамци-аутомобили".

У петнаестој години ступио је на занат код једног механичара. У Клермон-Ферану, граду чувеном по прављењу ножева, страсно се заинтересовао за механику. Радећи у тој струци свега три године, конструисао је машину за савијање металних кракова, кроз које се стављају прсти на маказама, што се дотле веома мучно радило рукама.

После Француско-пруског рата 1871, двадесетогодишњи Форест долази у Париз и запошљава се у разним фабрикама за механичке конструкције где су га стручњаци брзо запазили као изузетно даровитог. Али, ни на једном месту не може дуго да остане. У оно време, па и касније владала је мода да младе занатлије свих земаља путују од града до града.

Зато и он целу једну годину проводи са друговима у лутању Француском. Они су га прозвали „специјалистом за поправљање кварова", јер где год је требало он је поправљао све што му се понуди: механичке разбоје, пољопривредне машине, алате и свакојаке справе.

Фернан Форест је између 1875 и 1910 учинио много мањих и већих проналазака. Издржавао је породицу од осам чланова а ипак је стизао да буде и слушалац предавања Високе школе за уметност и занатство.

Повређени у частољубљу

Занесен бициклом, који је у то доба био јако у моди није могао да и ту понешто не пронађе. Усавршио је педал и измислио бољи начин за израду паока. Захваљујући њему, браћа Ренар су основала прву фабрику велосипеда у Француској, а он, уместо да прионе на тај посао, одлази да ради у једној топионици.

Овај несталии човек у коме је било на претек далековидних мисли сматрао је да ће двадесето столеће бити век земаљских, водених и ваздушних машина које ће се стављати у погон помоћу мотора и запаљивог гаса.

Између 1875 и 1880, он је усавршио први мотор али зато што није имао довољно новаца није могао да га патентира. Форест је пронашао и аутоматску кочницу за аероплане и друге механизме који су данас у употреби. Године 1901, на изложби аутомобила у Паризу било је 136 тезги за продају аутомобилских делова, а на 135 њих су продавани његови изуми. Па ипак је остао сиромашан.

Како је могућно да такав човек остане без материјалних средстава? У Француској оног времена то је било сасвим могућно, јер приходе је имао само онај ко се изумом користи. Другим речима, онај који већ располаже новцем — за почетак. Један од Форестових патената регистрован 21 децембра 1891 под бројем 218205, претставља „усавршени израз петролејских и плинских мотора", што је уствари био данашњи аутомобилски мотор.

Године 1911 немачки произвођачи аутомобила прославили су педесетогодишњицу покушаја једног свог претече да начини у Немачкој први аутомобил. Повређени у свом националном частољубљу, Французи су оспоравали тај назив Немцима и наједном су се закитили именом Фернана Фореста.

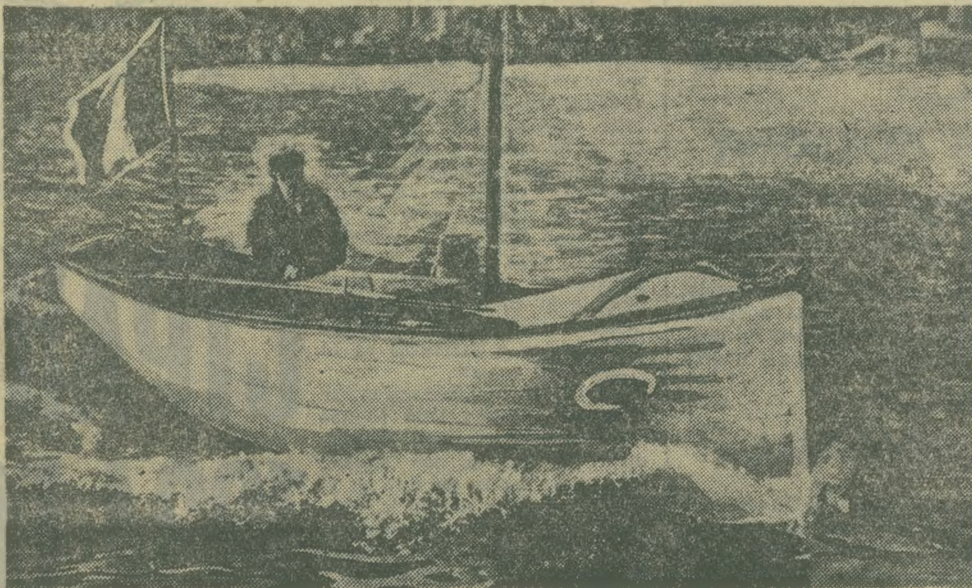

У ОВОМ ЧАМЦУ, У МОНАКУ, ФЕРНАН ФОРЕСТ ЈЕ ИЗДАХН УО, ДОК ЈЕ МАСА СВЕТА КЛИЦАЛА ЊЕГОВИМ ПРОНАЛАСЦ ИМА

Цео живот посветио аутомобилу...

Пошто су га пронашли у некој бедној радионици за ситне механичарске оправке, довели су га на велику свечаност приређену на Сорбони у његову част. У име Академије наука честитао му је велики научник Пол Пенлеве. Додељено му је одликовање Легије части и многи су се тога дана отимали да му стисну руку. Па ипак, 14 јула док је цела Француска брујала од бубњева и парада на дан највећег националног празника, њему су повериоци продали и оно мало непокретности што је стекао у току дуга живота.

Поново се указала прилика да се о Форесту говори на дан 12 априла 1914 године. У Монаку, кад се маса света, на челу са говорницима и принцом од Монака, сјатила на морску обалу, Фернан Форест је сео у један чамац који покреће „аутомобилски мотор" да би извршио симболичну пловидбу.

Форест је упалио мотор „Газеле" и она је засекла плаву површину Медитерана. Док је публика пљескала и клицала, мотор је наједном закашљуцао и „Газела" се зауставила.

— Шта се то догодило? Зашто мотор не ради? — питали су се људи на обали.

Догодило се нешто озбиљније од заустављања мотора. Форестово срце је престало да куца. Да ли од радости или од туге што живот није умео боље да искористи?

Године 1931 захваљујући једном новинару, сазнало се да је Форест оставио удовицу. Тада јој је одређена скромна месечна помоћ која је издавана до њене смрти, 1939 године.

Толики људи возе аутомобил а не знају да се под лименим поклопцем налази много Форестових изума. Карбуратор је његов проналазак. Вишецилиндрични мотор начињен од једног јединог блока такође је његов изум. За свећице, систем хлађења и још друге „ситнице" дугујемо човеку који је свршио само три разреда основне школе и цео живот посветио аутомобилу иако његов власник никад није постао.

ЗБОГ ТОГА..

Љуштура живог рака има зеленкасто плаву боју створену од комбинације разних једињења. Ова веза се распада у кључалој води тако да једињења црвене боје избијају на површину. Услед овог процеса љуштура скуваног рака постаје црвена.

⋆

На научној бази...

У свом општем напретку наука је стигла да се позабави и печењем меса. До пре извесног времена испитивано је како се може најбрже пећи, али кад топлота долази изван сировог меса. Тако је начињен најбољи, али и најскупљи „радар штедњак". Отскора је пронађен нов начин: цев од пластичне масе стави се у очишћено пиле или у комад бифтека. Потом се у цеви изазове кретање хемиског производа названог Ферон 12 који ствара топлоту. Кажу да је тако испечено месо не само брже готово већ и много укусније.

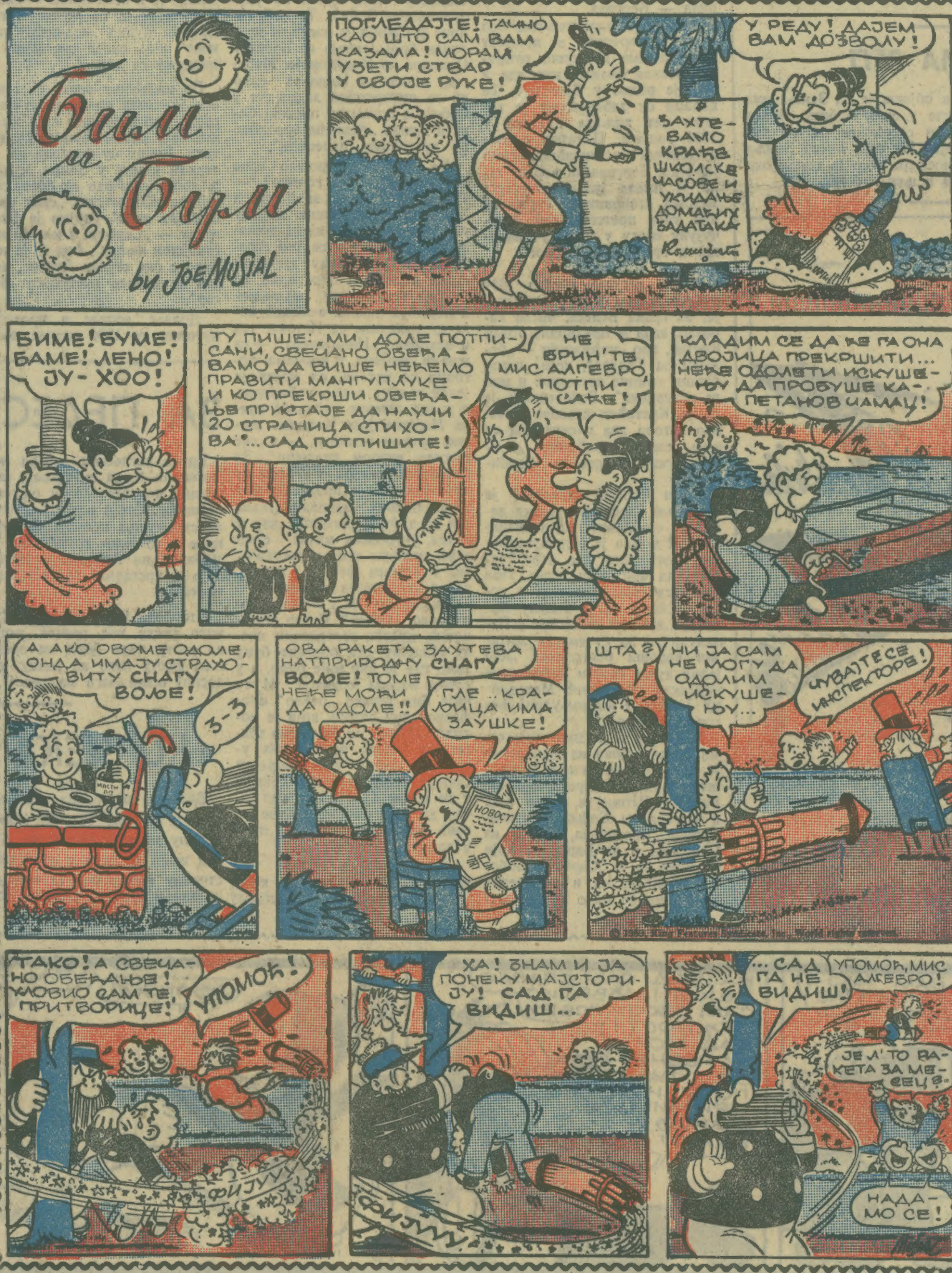

ВИШЕ ПУТА

Звечарка може да уједе више пута без обзира на резерву отрова. Неки природњаци кажу да то зависи од врсте, величине и доба старости саме змије. Иако је исцрпен сав отров она ће ујести. Први ујед је свакако, најфаталнији, јер ће убризгати највећу количину отрова.

⋆

Нико не зна...

Нико не зна откад потиче веровање да се слонови плаше мишева али је оно чврсто укорењено. По једној претпоставци слон се плаши миша зато што би могао да му уђе у сурлу или у уво и да се ту угнезди. Међутим, зоолози који годинама по зоолошким вртовима посматрају животиње, једнодушни су у мишљењу — слонови не само да се не плаше мишева већ их уопште не примећују.

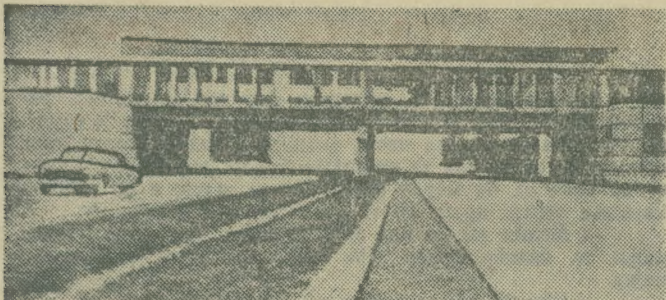

Ресторан изнад друма

Посетиоци овог ресторана са стакленим зидовима док седе у њему могу да посматрају колоне аутомобила које пролазе испод њих. Зграда се налази изнад самог пута близу Лејк Фореста у САД, и у њу се може ући са обе стране — као на мост.

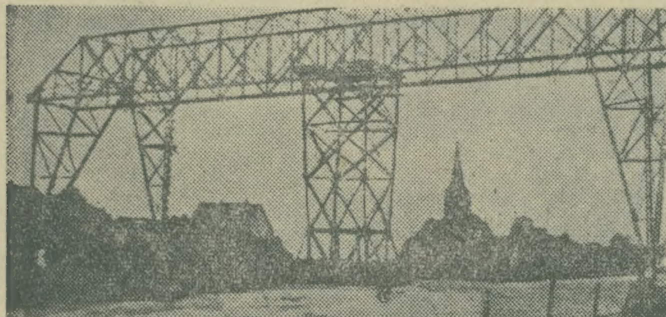

ЗА ПРЕЛАЗ ПРЕКО РЕКЕ

Чудна конструкција на слици која потсећа на мост коме су заборавили да изграде прилазе, налази се на Ост Риверу у Немачкој и повезује места Безбек и Остен.

Аутомобили и камиони се довезу до платформе која прими терет и онда цела висећа конструкција на шинама помоћу моторног погона пређе преко реке.

СЕДИШТА ЗА НАВИЈАЧЕ

Када популарни амерички безбол тим „Џинови" отвори свој нови стадион у Сан Франциску навијачи ће бити изненађени — њихова седишта за време хладних ноћи биће угрејана. Радници инсталирају цеви у којима ће циркулисати

топла вода испод дела трибина за 20.000 гледалаца. За ово је било потребно уградити 10.500 метара гвоздених цеви и одговарајући бојлер. Већ ове јесени стадион ће моћи да се користи и за фудбал.

НЕОБИЧНА МАСКОТА

Фудбалска екипа лондонског клуба „Арсенал" усвојила је као своје маскоте једанаест

штенади која су тек дошла на свет. Сваки од 11 играча ставио је у доколеницу по једног малишана.

СОС ПОЗИВ ИЗ ГАНЕ

У Акри, главном граду Гане, крајем новембра дошло је до тешке саобраћајне несреће. Из размрсканог аутомобила су испала два детета, брат и сестра. Девојчица је била тешко повређена, а дечак је поред фрактуре лобање имао и унутрашње крварење. Била је хитно потребна операција да би се спасли животи два детета. Пошто нису нашли хирурге специјалисте за овакве операције, ступили су у помоћ радиоаматери. Из Акре је један послао позив: „Тражи се доктор Ешкенази из Тел Авива". У једном селу крај Тел Авива овај позив је примљен. Радио аматер је сместа позвао град и после краћег чекања добио телефонску везу са лекарем. Доктор Ешкенази је одговорио кратко: „Долазим" и преко Рима кренуо за Акру.

Али позив није ухваћен само у Израелу. Један амерички радиоаматер га је такође примио и телефонирао у Вашингтон. Тако су одмах послата у Акру два хирурга америчке морнарице.

Позиву су се одазвали и други лекари. Јавио се и познати француски специјалиста за неурохирургију доктор Мишел Фелд, као и познати британски хирург доктор Џексон.

Пут из Тел Авива Париза и Лондона за Акру водио је преко Рима. На римском аеродрому три лекара су одржала консултацију. Оперисати или не? Два дана и две ноћи лекари су пратили стање здравља два болесника. Оно се полако побољшавало. Тада је одржан одлучујући конзилијум: операција се неће вршити. Животи девојчице и њеног брата Рамија сада су ван опасности.

ЧАЈ ПРОТИВ РАДИОСТРОНЦИЈУМА

Два јапанска проналазача, доктор Тенци Угаји и Ејичи Хејаши доказали су да танин апсорбује стронцијум 90 пре но што овај опасни радиоелемент стигне до кичмене мождине. Јапанци су извршили следећи опит: у храну за мишеве стављена је сасвим мала количина стронцијума. Потом је некима дато да пију раствор у коме се налазило 2% чајног танина. При каснијем прегледу је утврђено да мишеви који нису унели у организам танин имају у кичменој мождини одговарајући део радиостронцијума, док су га остали излучили из организма заједно са раствореним танином.

Рођени у ваздуху

Ова два близанца рођена су у ваздуху у прекоокеанском авиону на путу Лондон-Њујорк. Захваљујући пажњи стјуаресе, сви троје — осамнаестогодишња мајка Стиверс и деца осећају се добро. Из предострожности. одмах су са аеродрома у Гандеру пренети на клинику ради даље неге.

ДЕЧАК ПОБЕДНИК

На такмичењу у плетењу које је било организовано у Розевилу у Калифорнији победио је многе одрасле конкуренте и конкуренткиње седмогодишњи дечак Девис Вилер због чега је добио „плаву траку".

Из животињске масти

У Пенсилванији је стручњацима пошло за руком да произведу нову пластичну масу од животињске масти уз додатак једне нарочите хемиске материје. „Масна пластика" је отпорнија од досадашње, еластичнија је и не ломи се.

Летеле су санке према земљи бајки

Горе, доле, лево, десно, право, наопачке — летеле су атомске санке са двојицом путника према земљи бајки у век „Било је то давно..." Најзад, санке су се исправиле и сад глатко клизе.

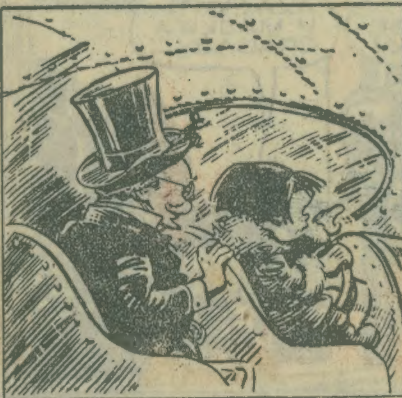

Ески је провирио кроз прозор да би видео то Велико Непознато. Његове очи рашириле су се од чуђења. — Погледајте, докторе Дикери, погледајте! — повикао је Ески. — Каква дивна, чаробна земља!

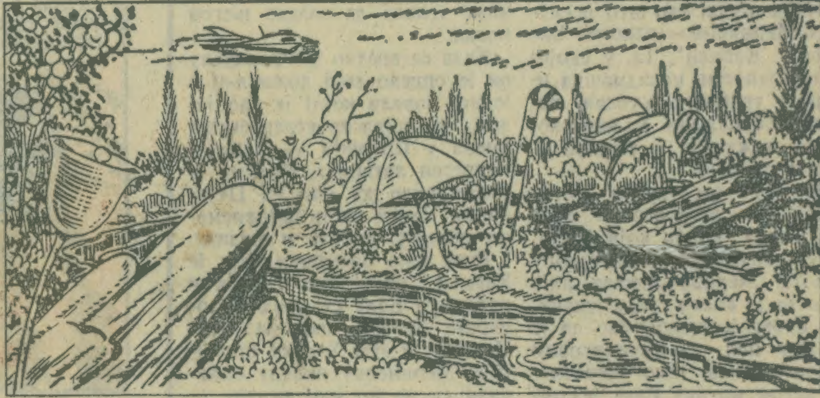

Испод њих се простирао чаробан предео као из какве бајке. Шума од чудних али лепих стабала окруживала је поље и у њему један врт с биљкама у облику кишобрана и шешира, врт у коме су расли лилихипи и ружичасте шећерлеме. Кроз чаробни врт вијугао је поток бистре, хладне, искричаве лимунаде. Изнад слатког потока летела је необична птица чије је сребрно перје блистало под сунчевим зрацима.

— Погледајте, докторе — ускликну Ески — како они коњи смешно изгледају... из главе им расту некакви штапови! Доктор Дикери провири и рече дрхтавим гласом: — Па то су, стварни живи једнорози.

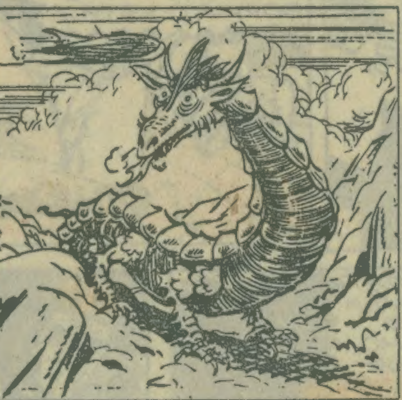

— А тамо, ено, огромне змије, — повика Ески. — Има ноге и сипа ватру из уста! Доктор задрхта: — Какво чудовиште! Па то је аждаја! Колика је..., најмање тридесет метара. Старе бајке су, значи, истините.

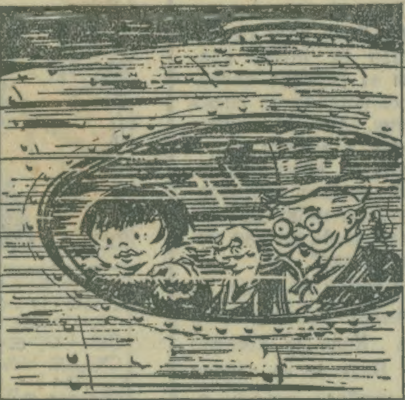

Изненађења су се ређала. Ески и доктор просто нису знали на коју страну да гледају. Наједном, Ески спази једну малецну кућу усред дивне долине. — Хајде да је изблиза погледамо, — предложи доктор.

Санке су направиле неколико кругова и стале да се спуштају. Најзад је Ески зауставио брзу машину и они су сишли на земљу крај саме кућице. — Изгледа да је празна, — рече доктор. — Да завиримо у њу?

На капији кућице стајала је табла: Кућа Црвенкапине баке. — Изгледа да бака није ту, — ражалости се Ески. — Ипак, да погледамо како је унутра! — Слажем се, — рече доктор — мада то није пристојно.

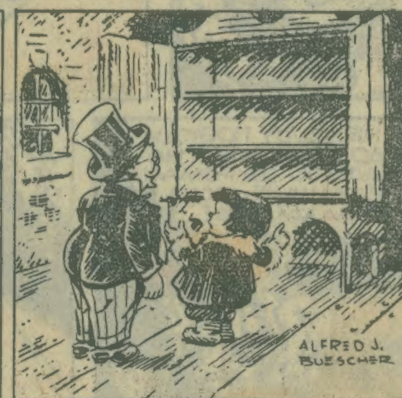

У малој кухињи ормани су били празни. — Баш као у причи! — ускликну Ески. — Бака није имала шта да једе па је Црвенкапа морала да јој доноси понуде! Да заменимо Црвенкапу, и напунимо бакин орман!

То ће бити право новогодишње изненађење за Црвенкапину баку! Наједном се Ески сетио још нечега: Заборавили смо да је бака после оног случаја с вуком набавила псачувара. И њему треба поклон!

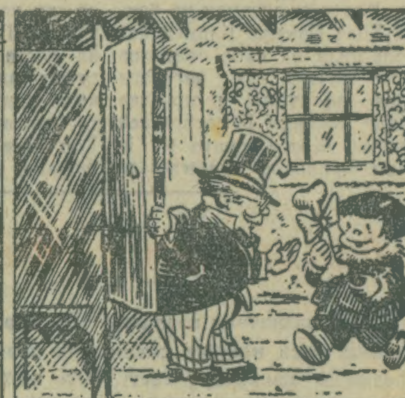

Брзо је отрчао и донео једну велику кост за супу око које је била везана црвена машна. — Дивно, — узвикнуо је доктор Дикери. — А сад да се изгубимо пре но што се бака врати са својим псом!

КАРМЕН

Меримеа и Бизеа

Мало је музичко-литерарних дела која су доживела толико преображаја и својом животном снагом и истином толико инспирисала уметнике и кројила судбине обичних људи, као што је случај с Меримеовом односно Бизеовом „Кармен". Та, у својој једноставности ненадмашна историја трагичне љубави, недавно обновљена у париској Опери доживела је поново огроман триумф.

Највећу заслугу за вечну свежину и привлачност дела има његов творац који је фабулу узабрао на самом извору живота. Мериме никада није крио да је волео своју јунакињу. Стога је разумљиво да је Кармен под књижевниковим пером остала тако животна. По истом мотиву Бизе је компоновао своју изврсну оперу а у оперској певачици Гали Марији, у коју је безнадежно био заљубљен видео своју праву Кармен.

Проспер Мериме је срео Кармен у Кордови 1830 године. У Шпанију тада није допутовао као романсијер већ као археолог. Трагао је за тачним местом где се одиграла чувена битка код Мунде у којој је Јулије Цезар победио Помпејеве најамнике.

Једног дана изненадио га је необичан призор који је потпуно отскакао од његових озбиљних научних истраживања: младе девојке купале су се у Гвадалквивиру. Једна од њих га је занела својом лепотом.

— Да ли сте некада чули за Карменситу? — упитала га је девојка када су се упознали. — То сам ја.

Предложила му је да га одведе својој кући и да му на миру прочита судбину из длана.

Мериме ју је као опчињен следио. Није ни слутио шта га чека. Успут су наишли на бандита Хозе Навара. Карменсита се одвојила од свог пратиоца и брзо почела да наговара Жозеа да убије и опљачка странца. Мериме је срећом већ познавао Жозеа пошто му је једном приликом помогао да умакне од полиције. Тако је Мериме извукао главу али тек када је напустио враголасту циганчицу приметио је да му је она скинула златан сат са руке. Мериме дуго није могао заборавити крадљивицу која није презала ни од убиства, а ипак успела да занесе његов мозак.

Када се вратио у Француску он је описао свој доживљај у једној новели којој је дао једно од најраспрострањенијих имена у Шпанији — Кармен. Изврстан латинист, Мериме је добро знао да оно на Цезаровом језику значи истовремено поезију, магију и музику.

Бизе није био први који је Кармен претворио у звук и мелодију. Када су краљеви оперете Другог царства Анри Меилхак и Луј Халеви прочитали Меримеову новелу одлучили су да по њој начине оперету. Наравно, безобзирна Кармен је била сувише сурова за тако лак и лепршав музички облик и они су је прекрстили у чедну Микаелу. Хозе и Кармен су у њиховом либрету постали прави свеци и критичар Вили је тада написао: „Дивљи Хозе који се није устручавао да упрља крвљу руке ни за ситницу неочекивано се оплеменио на сцени Опере комик. Ако се изузме његов злочин у афекту из последњег чина он је узоран јунак па није сасвим јасно зашто је напустио мајку коју је толико волео да би постао пустоловни коњаник".

Бизеова Кармен је негде на средини између Халевијеве и Меримеове. Када је стварао своје дело Бизе је за главну улогу већ изабрао чувену оперску певачицу тога доба Гали Марију. Она će први пут појавила као Кармен на сцени Опере комик 1875 године. Певачица је једина веровала у успех ове опере јер јој се улога свидела а желела је и да сам композитор дође до изражаја. Премијера је примљена доста хладно. Неке арије су поновљене на бис" али чувена арија Дон Хозеа „Цвету" готово није ни запажена. Хор није певао у складу а бубњар је грешком произвео праву грмљавину у тренутку када је Гали Марија певала „пијанисимо".

Упркос свему Кармен није доживела неуспех. У току три месеца приказана је 33 пута што је и данас завидна цифра чак и за једно већ признато лирско оперско дело. Сутрадан после тридесет треће претставе Париз је са запрепашћењем сазнао за Бизеову смрт. Било је то 3 јуна 1875 године. Композитор је имао свега 37 година.

Мада је Бизе од детињства имао честе главобоље и ангине, а пред смрт лаке паралитичне нападе услед реуматизма који је добио купајући се у хладној води, многи његови биографи још и данас верују да је славни музичар извршио самоубиство. Познато је да се Бизе неколико дана пре смрти посвађао с Гали Маријом Претпоставка о Бизеовом самоубиству је постала још уверљивија када је и композиторов син Жак Бизе сам себи одузео живот.

Мада париска публика није одмах одала пуно признање дивној Бизеовој опери, она је ипак убрзо освојила свет. Пред своју смрт Бизе је продао ауторско право Фрицу Јаунеру директору бечке Државне опере. Отада је Кармен певана на готово свим језицима света и доживела безброј адаптација па чак и пародија. Ролан Пети је начинио од ње балет а Жералдин Фарар, Ракел Мелер, Вивијан Романс и Чарли Чаплин су снимили филмове о страсној лепотици из Кордове Амерички режисер Ото Премингер снимио је с Дороти Дендриџ филм о црној Кармен који је забрањен у Француској али је доживео велики успех у осталом свету.

Сви хонорари за ауторска права од опере исплаћују се Офталмолошком институту у Паризу.

Доглед за кратковиде

Према званичним подацима 67% одраслих у Сједињеним Државама носи наочаре стално или повремено. У културно напреднијим земљама у свету, 50% њихових одраслих становника носи наочаре а од њих једна трећина стално. Зато се творнице оптичког стакла свуда у свету труде да што више задовоље своје многобројне купце. Например, човек који носи наочаре тешко се служи догледом, јер му се зеница налази далеко од његовог окулара. Немачка фирма „Цајс" израдила је нов тип догледа, за кратковиде, чији се окулар налази свега 17,5 милиметара од посматрачевог ока.

Њутн, мачка и маче

Чувени енглески математичар физичар, астроном и филозоф, Њутн, који је живео од 1642 до 1727, волео је мачке. Једног дана се његова мачка омацила и кад су млади мало поодрасли, он смисли да на вратима своје радне собе начини отвор како не би морао сваки час да устаје и на њихово маукање отвара врата. Њутн позва столара и рече му:

— Молим вас да при дну направите два отвора. Један мањи, за мачиће, други већи одмах до њега, за њихову мајку.

— Шта ће вам два отвора? — упита столар. — Кроз већи моћи ће да прођу и њени мачићи.

— Стварно, — рече замишљени Њутн и прште у смех. Кад човек мери запремине небеских тела он неки пут, ето, није у стању да процени ни величину својих сопствених мачака.

ШКОЉКА-ПОЗОРИШТЕ

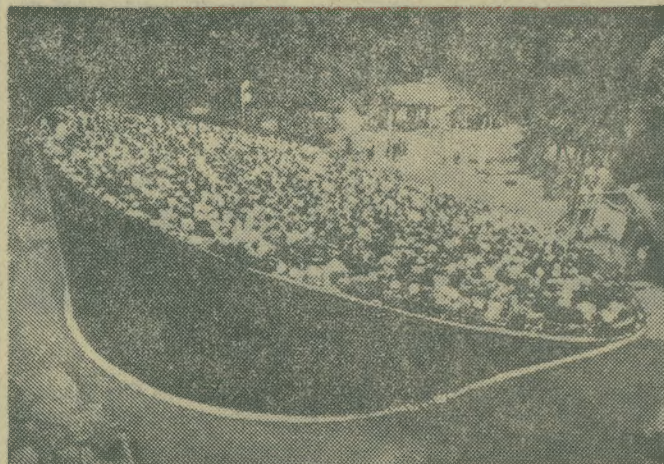

Финска је земља где се много негује позоришна уметност. Тако је у Темпари, позориште Пиники подигло своју летњу позорницу на једном пропланку и то у облику шкољке. Шкољка-позориште се може по жељи окретати помоћу притиска на једно дугме.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

Учимо шах

C

Дајемо вам стоту, последњу лекцију.

Ако сте редовно пратили ове наше шаховске разговоре намењене почетницима, свакако сте прилично научили о шаху. Савладали сте основне ствари, а пружили смо вам могућност да видите и најлепше партије и призоре на шаховској плочи. Било је чак речи, као што се сећате, и о најлепшем потезу у историји шаха.

Кад бисмо продужили ове лекције, ви бисте нема сумње, још понешто научили, али немојте мислити да би дошао тренутак кад би неко од вас могао да каже да зна све и да је непобедив. Лепота шаха и лежи у томе што га свако може годинама изучавати и годинама откривати нешто ново.

Шах је, као што смо стално наглашавали, једна од најлепших игара које је човек измео. Многе игре долазе и пролазе, као и свака мода, а шах остаје. И зближује не само појединце, већ и читаве народе.

На крају, да би и ова лекција имала дијаграм, казаћемо вам да је један шахиста рекао да је ово најтежа ситуација на шаховској плочи:

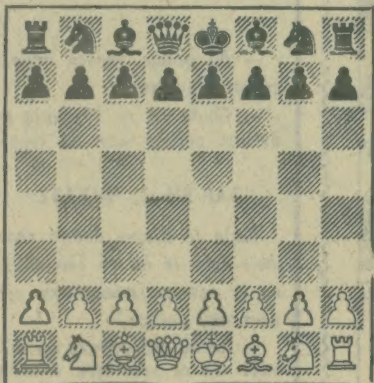

Са свих страна

АТОМСКИ РЕАКТОР ЗА САТЕЛИТЕ — У Сједињеним Државама начињен је најмањи реактор на свету, назван „Снап-2”, намењен сателитима и будућим васионским бродовима.

Трошкови око његове изградње износе 6,5 милиона долара и он се већ налази у погону. Димензије су му такве да личи на балон од око 20 литара а турбо-нуклеарни генератор није већи од обичне ногометне лопте. Тежак је само 110 килограма и висок 45 сантиметара тако да је веома погодан за уграђивање у сателит.

Пре него што буде употребљен у сателиту он ће у току читаве једне године бити испитиван на земљи.

ЦИГАРЕТЕ БЕЗ ПАПИРА — Шведски државни монопол дувана пустио је у продају цигарете без омотача од папира који је замењен пресованим дуваном.

НОВИ НАФТОВОД ГИГАНТ — У Совјетском Савезу су израђени пројекти за циновски нафтовод дуг 4.500 километара. У изградњи ће поред стручних радника учествовати и омладинске радне бригаде Совјетског Савеза, Пољске, Источне Немачке, Чехословачке и Мађарске, јер ће кроз ове земље пролазити велики нафтовод.

Помоћу њега ће се омогућити допремање нафте из области Урала и Волге до Одре у Источној Немачкој, односно до Мађарске. Један крак ће од места Мозир у Совјетском Савезу ићи у правцу Источне Немачке до града Шведета. Други крак ће кроз Пољску обезбеђивати нафту Чехословачкој и Мађарској. У Пољској, северно од Варшаве, биће подигнут велики хемиски комбинат коме ће нафта бити основна сировина за производњу пластичних маса. У Шведету се такође гради велики хемиски комбинат на површини од 16 квадратних километара, који треба да буде завршен до краја 1961 године. Сваког дана ће овај комбинат из нафтовода добијати 21 хиљаду тона нафте за производњу пластичних маса.

Припремни радови од стране геолога, хидролога и грађевинара на краку у Пољској већ су завршени, тако да се сада ради на постављању цеви. „Нафтовод“ у Источној Немачкој од Одре до Шведета, дуг 12 километара градиће 4.000 омладинаца.

НАЈДУЖИ БРКОВИ — Најдуже бркове на свету од 190 сантиметара има Браманац Мусадија Дин из Бомбаја. Очевици кажу да он због њих не би могао да живи у неком малом модерном стану.

ЧУВАЊЕ НОВЦА — Занимљиви су резултати једног немачког социолога који је проучавао начин на који људи носе и чувају новац. По његовим налазима ,Американци углавном стављају новац у џепове од панталона. Мада и ситан новац и новчанице држе заједно они увек знају тачно у пару колико га имају. Американке не воле да носе новац по ташнама. Енглези га опет мећу по свим џеповима капута и панталона. Холанђани и Данци га гужвају стављајући га у џепове. Једино Швајцарци и Немци не могу без новчаника, они сваке године купују нов буђелар сматрајући да он управо толико треба да траје. Социолози тврде да ношење новца по џеповима без новчаника, претставља лежерност. Хенри Форд магнат аутомобилске индустрије каже да је новчаник сметња и он га сам никад није имао.

Да ли знате?

КОРИСНА КЊИГА

Неки амерички часопис спровео је анкету међу писцима и уметницима — коју би књигу изабрао кад би се нашао на пустом острву. Одговори су били различити: дела Шекспира, Свифта и других књижевника. Кад је ово питање по

стављено Честертону, енглеском књижевнику и есејисти он је одговорио:

— У том случају за мене би најбоља књига била неки приручник за грађење чамца.

НАГРАДА ПРИРОДЕ

Француска је позната по својим виноградима, а природа је

специјално наградила једног француског виноградара јер је на једном чокоту узабрао грозд тежак три килограма и 700 грама. На изложби за њега је добио прву награду.

МАНТИЛИ ЗА ЗУБЕ

У Сједињеним Државама се врше истраживања која би омогућила ефикасну борбу противу каријеса-квара зуба. Покушава се са облагањем зуба једном врстом пластичне масе, која се потпуно припија уз глеђ и претставља као неки заштитни „мантил“ за зубе.

ЕЛЕКТРОНСКА ПЛУЋА

Научницима у Великој Британији пошло је за руком да после седам година рада, конструишу електронска плућа. Мање компликована она су много лакша за болеснике него садашња „челична плућа“.

Нова електронска плућа теже само 25 килограма и могу да се употребе без прекида 20 часова. Конструктори ових плућа су лекари Велш и Рочфорд и техничар Уинкс.

АМАТЕРСКИ КЛУБ КЛОВНОВА

У Фениксу у Аризони постоји, вероватно, јединствен клуб на свету — кловнова. Досад је у њега учлањено око двадесетак људи и жена. Сваке недеље они се окупљају да би направили заједнички програм достојан и највећих циркуса. Сви чланови клуба су аматери, а најчешће добијају позиве од разних дечјих болница. Уметници кажу да им је највећа награда ако успеју да засмеју болесну децу.

... породица кактуса обухвата око 1.200 врста. У планинама Колорада и у Мекси

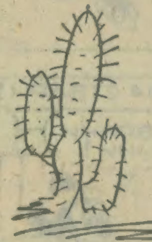

ку кактуси се могу срести и до 3.600 метара надморске висине.

... још стари Вавилонци разликовали су планете. Насупрот непокретним звездама које су упоређивали са овцама које мирно пасу, они су планете називали „биббу“, што значи „козе“. Сем Меркура, кога су једноставно називали „биббу“, све остале планете имале су своја имена: Венера — Дивбат, Јупитер — Мулуббар (звезда — сунце), Марс — Залбатану и Меркур — Кајману.

... каракал, врста риса са црним ушима који живи у Северној Африци и топлим крајевима Азије, може се, док је млад, припитомити и обучити за лов.

... за ласо, конопац или кожни ремен са омчом на једном крају, који служи за хватање стоке и других животиња, знали су још стари Египћани. Ласо су у Америку донели Шпанци у 16 веку, који су га примили од домородаца Канарских Острва.

... кајсија води порекло из Кине где је гајена на 5.000 година пре наше ере и где и данас постоје читаве шуме дивљих кајсија.

... први спортски кајак, саградио је Шкотланђанин Мак Грегор 1845 и назвао га „Роб Рој“.

... температура лаве у кратеру вулкана износи око 1.000 Целзијевих степени.

... поврће сочиво гаји се од давнина. Нађено је у египатским гробницама као и у неким гробницама у Средњој Европи које потичу још из каменог доба.

... емајл, назив за спољну стакласту превлаку на предметима од гвозденог лима, постао је од старе француске речи „смелиген“, што значи топити.

Дедине вештине

ЧУДНОВАТА СКРИВАЛИЦА

На слици видите нацртаних шест предмета. Погодите им имена и испишите испод слика. Свако име има онолико слова колико је бројева уцртано испод слике. Добићете шест речи. Из њих вадите једно по једно слово, али оним редом како су бројевима означени. Прво напишите слово које одговара броју један, па онда оно које одговара броју 2 и тд. Кад сва слова будете исписали добићете једну народну пословицу.

(Сова, леђа, рис, пиво, тим, (Испод мире сто ђавола вире) роде)

КАДА ЈЕ НЕНАД ДОБИО КОЊА?

Ненаду, коме је сада дванаест година, обећао је стриц да ће поклонити коња кад буде имао једну трећину година свога оца, коме је сада 56 година.

Када ће Ненад добити коња?

(Ненад ће га добити после десет година. Тада ће оцу бити 66 година, а Ненаду 22.)

РАЧУНСКИ ЗАДАТАК

Који број даје исти резултат било да га помножимо са пет било да га саберемо с двадесет и четири?

(лоефш)

ЗАГОНЕТНИ КРУЖИЋИ

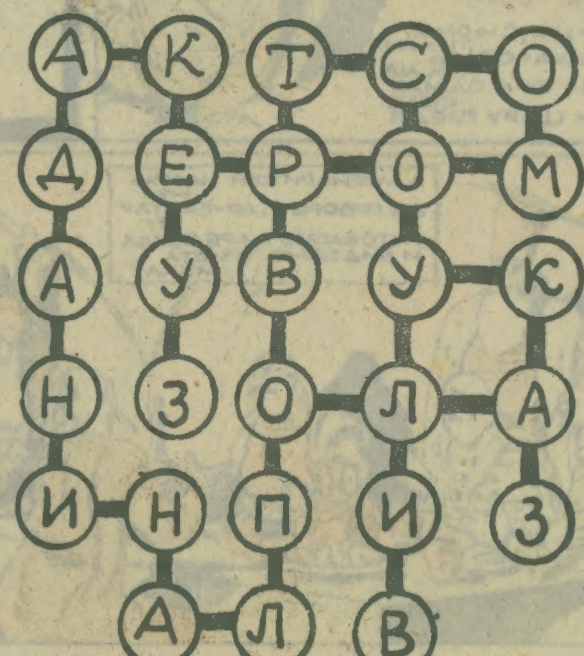

У ових 28 кружића крије се једанаест разних географских назива. (Залив, лука, море, мост, река, ада, планина, мореуз, полуострво, острво, рт).

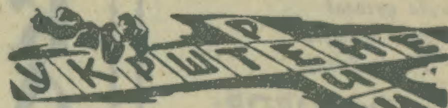

Водоравно. 1) халогени елемент; 5) џиновско афричко дрво; 7) страно мушко име; 8) птица певачица; 10) веома јак ветар; 12) скраћеница на лекарским рецептима; 13) летопис; 15) хемиски знак за алуминијум; 17) наша река; 19) мушки глас; 21) силом узет; 22) град у Албанији; 24) филмска звезда; 25) сужањ; 27) део чека; 29) предлог; 30) топло турско купатило; 32) хемиски знак за иридијум; 34) врста дугорепог папагаја; 36) шаховски израз; 38) део тела; 39) једињење бора, натријума и кисеоника; 41) улога.

Усправно: 1) чамац, чун; 2) прослављени јунак из циклуса о Карлу Великом; 3) река у Сибиру; 4) индустриска биљка; 5) лука на Црногорском Приморју; 6) наш онлник; 7) наша планина; 9) кат; 11) нација; 14) мера за течност; 16) птица селица; 18) злогласни римски цар; 20) музичка лествица; 23) мирис; 24) роман у сликама; 26) наша плодна покрајина; 28) врста кита; 31) немачка новчана јединица; 33) острво на Јадрану; 35) стара српска престоница; 37) стаја за овце; 40) грчко слово.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) хром; 5) хромит; 7) хаос; 8) Шид; 10) Алтај; 12) ма; 13) анал; 15) ем; 17) анода; 19) јод; 21) етар; 22) Хадзон; 24) шева; 25) сад; 27) арома; 29) са; 30) Сава; 32) Об; 34) радон; 36) нос; 38) ради; 39) Расина; 41) тона.

Усправно: 1) хрота; 2) Росана; 3) ом; 4) миш; 5) Хал; 6) тим; 7) Халеј; 9) Дакар; 11) Јанез; 14) лотос; 16) мохер; 18) данас; 20) Давос; 22) дамар; 24) Шаном; 26) Дањик; 28) Аварин; 31) Адана; 33) бор; 35) ода; 37) сат; 40) со.

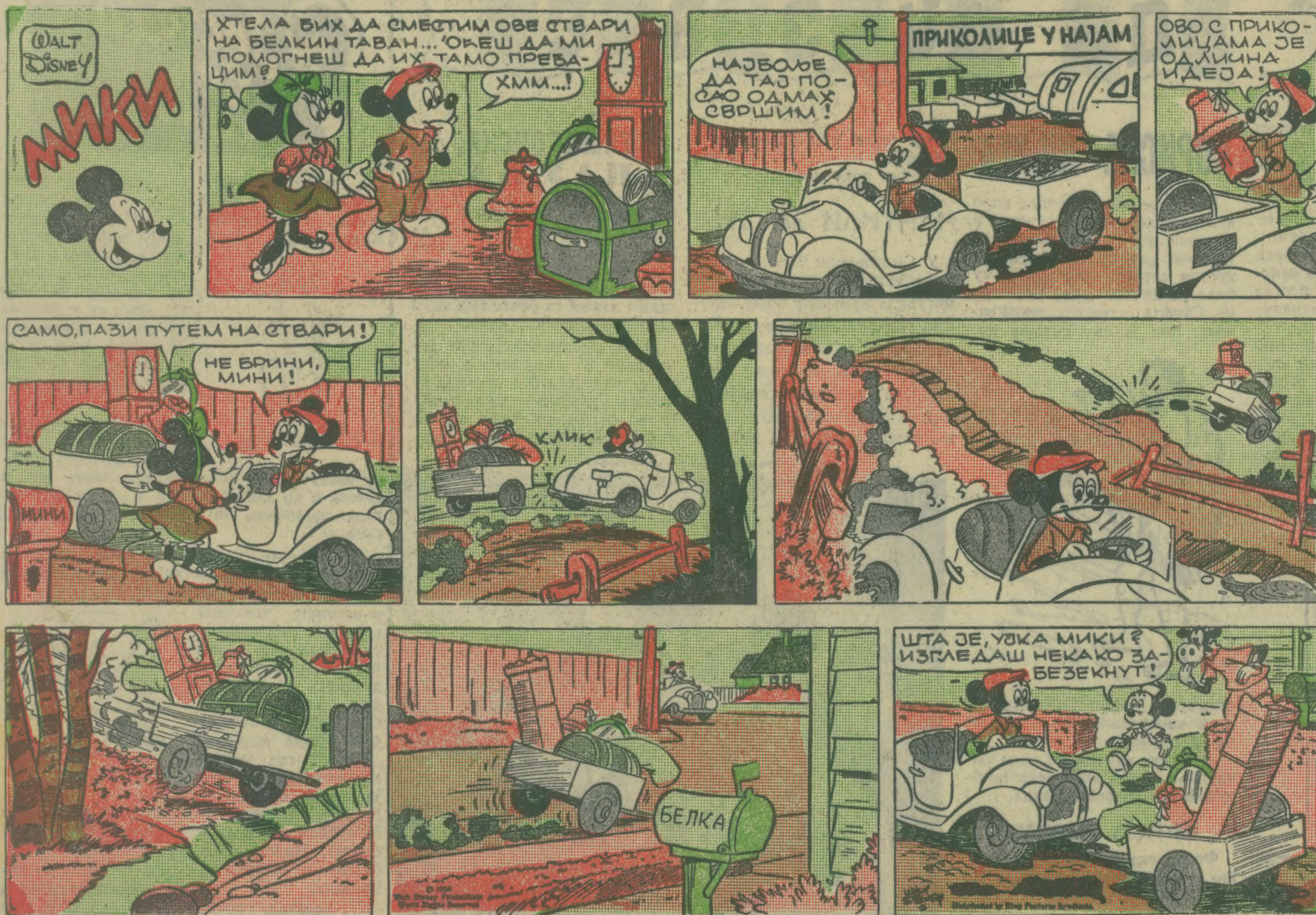

ЗДРАВИ ОБРАЗИ СУ ЦРВЕНИ

Раја пажљиво посматра тетка Белку која се удешава пред огледалом.

— Тетка Белка, јесу ли црвени образи знак здравља?

— Да, мали, здрави образи су увек црвени.

— Онда си ти здравија на десном образу него на левом.

ЗАР ВИ НЕ ЧИТАТЕ

Када је Шиља добио телефон хтео је да то сви знају, па је сваком познанику при растанку рекао:

— Па не заборавите ме и јавите ми се који пут телефоном.

— Па зар ти имаш телефон, Шиљо?

— Шта, не знаш? Човече, па зар не читаш телефонски именик.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Колико је било претплатника из Београда на „Новине србске"?

Зашто се птице тако одржавају у ваздуху?

Откуда реч кромпир а откуда кртола?

Шта је мирха?

Где је Дакар?

ОДГОВОР:

„НОВИНЕ СРБСКЕ" *почеле су излазити 1834 године у Крагујевцу. Дочекане су врло радосно: „прво число јавно је очитано београдском обштеству у кафани, а сви бивши членови тога обштества били су као обајани... За два часа подписало се 120 Београђана на новине".*

ПТИЦЕ *се лако одржавају у ваздуху јер су им кости шупље и испуњене ваздухом, па због тога и лаке.*

НАЗИВ КРОМПИР потиче *од немачке речи* Grundbirne *(подземна крушка), а назив*

кртола од немачке речи Kartoffel.

МИРХА *је гумена миришљава смола која се добија из дрвета* Balzamadendron myrrha *из Арабије. У трговину долази у неправилним жутим или црвеносмеђим комадима и зрнцима. Има нарочит мирис а мало је горка и оштра укуса. Служи за кађење (балзамски мирис) и у медицини за дезинфекцију уста.*

ДАКАР *је главна лука, а Сен Луис главни град Сенегала — државе проглашене 25 септембра 1958 године.*

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.